

MAANDBLAD

JANUARI 2021

Verschijnt niet in juli en augustus

DE PLATE VZW

KONINKLIJKE OOSTENDSE HEEM- EN GESCHIEDKUNDIGE KRING

VERKOOP HUIZEN & APPARTEMENTEN

Immobiliën

® MYRIAM VYVEY

ALFONS PIETERSLAAN 47

8400 OOSTENDE

T 059 70 37 64

M 0475 51 80 62

WWW.VYVA.BE * INFO@VYVA.BE

Portret van koningin Astrid.

Het portret werd geschilderd door kunstschilder Pierre Ocquet.

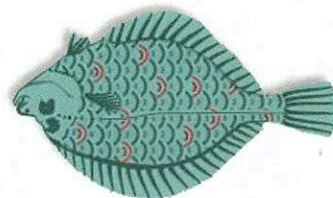
Astrid Sofia Louisa Thyra van Zweden was de vierde koningin der Belgen, echtgenote van koning Leopold III.

De koningin deed aan naastenliefde en organiseerde inzamelacties ten behoeve van de minderbedeelden.

Zij overleed in 1935 na een auto-ongeval in Zweden op 29-jarige leeftijd.

Pierre Ocquet (Koksijde 1926). Zijn voorkeur gaat uit naar zeezichten en landschappen, maar portretschilderen kan hij ook aan. Hij heeft in binnen- en buitenland tentoongesteld en behaalde verschillende medailles en prijzen.

Collectie De Plate - Schilderijen
Inventarisesnummer :1977/0116

Prijs Cultuurraad Oostende 1996.

Educatieve en permanente vormingsorganisatie.

Aangesloten bij de Oostendse cultuurraad en bij Heemkunde Vlaanderen vzw.

Statuten gepubliceerd in de bijlagen tot het Belgisch Staatsblad van 1-2 mei 1959, nr. 1931, en de bijlagen tot het Belgisch Staatsblad van 16 juni 2004.

Nr. van de vereniging: 193159 / Ondernemingsnummer: 410427091

Tijdschrift – Jaargang 50

Nummer : 01

Maand : JANUARI 2021

Lidmaatschap/jaarabonnement: € 25
 Kostprijs los nummer: € 4
 Bankrekening: BE81 3800 0966 6224

Bestuur**VOORZITTER****Nadia Stubbe**

Blauwvoetstraat 7

8400 Oostende

059 800289

plate.oostende@telenet.be

ONDERVOORZITTER**Emilie Smisjaert**

Hendrik Serruyslaan 4

8400 Oostende

e.smisjaert@gmail.com

SECRETARIS**Kristien Lamote**

André Chocqueelstraat 1

8400 Oostende

kristien.lamote@outlook.com

FINANCIËMEESTER**Fernand Mus**

Salvialaan 5

8400 Oostende

ferre.mus@skynet.be

Bestuursleden

Adrien Barbe

Nieuwpoortsesteenweg 82

bus 302

8400 Oostende

Valère Prinzie

Euphrasina Beernaertstraat 48

bus 3

8400 Oostende

Johan Van Roose

Kabeljauwstraat 5

8460 Oudenburg

REDACTIE**Koenraad Verwaerde**

André Chocqueelstraat 1

8400 Oostende

0468 204025

koenraad.verwaerde@telenet.be

Eredelen**Erevoorzitter****Ere-ondervoorzitter****Erebestuurslid**

Jean Pierre Falise

Ferdinand Gevaert

Gilbert Vermeersch

* Auteurs zijn verantwoordelijk voor de door hen geschreven stukken en weerspiegelen niet noodzakelijk de opinie van de kring. De binnengebrachte teksten zijn niet eerder gepubliceerd en dienen altijd voorzien van een duidelijke bronvermelding. Afbeeldingen, foto's en tekstovername is toegestaan na akkoord van de auteur en met verplichte bronvermelding.

IN DIT NUMMER

-	Titelblad	Biz. 2	Nieuwjaarswens 2021	Nadia Stubbe en Georges Van Duyvenboden
-	Biz. 3	Nieuwjaarswens van onze voorzitter	Nadia Stubbe	
-	Biz. 4 – 5	Privacyverklaring.		
-	Biz. 5	Goed voor de portemonnee	Johan Van Roose	
-	Biz. 6	Even uw aandacht voor het boek: <i>Eduard Jules Clauw - Georges Hiltrop.</i>		
-	Biz. 7	Even uw aandacht voor het boek: <i>Vergeeten verhalen van de zee –</i>		
-	Biz. 8 - 11	Norbert Hostyn	Vergeeten Oostendse kunstschilders.	
-	Biz. 13	Even uw aandacht voor de publicatie: <i>Wandeldigs Maritiem Brugge –</i>	Joris Sumont.	
-	Biz. 14 – 15	Joris Surmont	De Vlaamseheid van de Hollandse nieuwe.	
-	Biz. 17 - 32	Camille Geselle	Uit de kinderjaren van een kojegast	met voorwoord door Koen Verwaerde.

't Verleden jaar heeft, oud en stram,
Geleefd tot dat het nieuwe kwam;
Maar 't nieuwe is schaars een dag geboren,
Of 't heeft alreë dien dag verloren.
Wat raad? 't En helpt niet "hou" gezeld;
We zijn op weg naar de eenwigheid!
Dus, opgepast, en niet tot morgen
Verzet van uw' ziel te zorgen;
Zoo zal elke ure, elk' dag, elk jaar,
Eens jong en oud zijn al te saër:
En stervenswrij, in 't ander leven.
Dit wensche ik u, en mij en al
Die 't, jong of oud, mij wenschen zal!

(Guido Gezelle - 1887)

Een gelukkig en voorspoedig 2021

Aankoop naar het nieuwe jaar door voorzitter Nadia Stulle

Beste Plate-leden,

2020 was voor De Plate en voor alle culturele verenigingen geen goed jaar. Wegens COVID-19 werden alle activiteiten, voordrachten, samenkomsten voor een gezellige babbel in ons visserscafé, de studiereis, ledenbuffet en ons souper afgelast. We werkten verder, in alle stilte, achter de schermen.

Wat brengt de toekomst ons? Het begin van 2021 zal jammer genoeg niet anders verlopen dan nu, en dit tot we zeker zijn dat we weer op een veilige manier onze activiteiten kunnen hervatten.

In oktober 2021 blaast ons tijdschrift 50 kaarsen uit en we hopen dat er nog vele jaren mogen bijkomen. Ik doe dan ook een warme oproep maar jullie toe. Wie zich geroepen voelt om iets te schrijven, knip in je pen! Er is nog zoveel dat niet geschreven werd.

Bij het hervatten van onze activiteiten zal dat via het tijdschrift, de website, facebook en de nieuwsbrief aangekondigd worden. Hou deze media dus goed in de gaten! Ik bedank alle leden om onze vereniging trouw te blijven, evenals onze sponsors die ons elk jaar financieel steunen.

Tot slot wens ik jullie allen een gelukkig en GEZOND Nieuwjaar.

Nadia Stulle, voorzitter.

PRIVACYVERKLARING

De Koninklijke Heem- en Geschiedkundige Kring De Plate (verder De Plate) hecht veel belang aan het respect voor uw persoonlijke levensfeer en aan de bescherming van uw persoonsgegevens. In deze privacyverklaring willen we duidelijke informatie geven over de persoonsgegevens die we verzamelen en over de manier waarop wij daarmee omgaan. Wij doen er alles aan om uw privacy te waarborgen en gaat daarom zorgvuldig om met persoonsgegevens. De Plate houdt zich in alle gevallen aan de toepasselijke wet- en regelgeving, waaronder de Algemene Verordening Gegevens bescherming.

WAT IS ONZE GEDRAGSCODE

Dit brengt met zich mee dat wij in ieder geval:

- Uw persoonsgegevens verwerken in overeenstemming met het doel waardoor ze zijn verstrekt. Dit doel en de persoonsgegevens zijn beschreven in onze privacyverklaring.
- De verwerking van uw persoonsgegevens beperken zich tot het strikte minimum aan gegevens dat nodig is voor de doeleinden waarvoor ze worden verwerkt.
- Vragen naar uw uitdrukkelijke toestemming als dit nodig blijkt voor de verwerking van uw persoonsgegevens.
- Passende organisatorische en technische maatregelen hebben genomen om de beveiliging van uw persoonsgegevens te waarborgen.
- Geen persoonsgegevens doorgeven aan andere partijen.
- Op de hoogte zijn van uw rechten omtrent uw persoonsgegevens, u hierop willen wijzen en deze willen respecteren.

WAAROM VERWERKEN WIJ UW PERSOONSGEGEVENS?

Uw persoonsgegevens worden verwerkt ten behoeve van de volgende activiteiten:

- Voldoen aan de verplichtingen die voortvloeien uit de wet betreffende de vzw's (verenigingen), waaronder het bijhouden van een ledenregister;
- De leden de statutair en wettelijk voorgeschreven briefwisseling toesturen;
- Hen informeren over de actualiteiten;
- Hen de periodieke publicaties die verbonden zijn met hun lidmaatschap toesturen.

WELKE GEGEVENS HOUDEN WIJ BIJ EN HOE LANG?

- Identiteitsgegevens: naam, voornaam;
- Woonplaatsgegevens: Straatnaam, huisnummer, postcodenummer en plaatsnaam;
- Contactgegevens: telefoon / gsm-nummer en E-mailadres;

Deze gegevens worden bewaard tot de schrapping als lid.

WAT ZIJN DE RECHTEN VAN DE LEDEN EN HOE ONS CONTACTEREN?

Elk lid mag inzake vragen van zijn persoonlijke gegevens, mag vragen deze te verbeteren of te wissen, mag een beperking in de verwerking ervan opleggen, of bezwaar maken tegen de verwerking ervan.

Als vereniging De Plate zijn wij verantwoordelijk voor de verwerking van uw persoonsgegevens. Indien u na het doornemen van onze privacyverklaring vragen heeft of contact met ons wenst op te nemen, kan u dit via onderstaande contactgegevens:

Heemkring De Plate
Langestraat 69, 8400 Oostende of Plate.oostende@telenet.be

Toelating betreffende het gebruik van persoonsgegevens

Het vrijwillig lidmaatschap van onze vereniging De Plate behoudt de toelating om uw persoonsgegevens op te slaan en te verwerken conform de voorwaarden in de privacyverklaring hierboven en in de geest die aan de basis ligt van de werking van de Plate.

Wij vragen aan onze leden bij niet akkoord dit ons uitdrukkelijk mede te delen via onderhavige contactadressen.

Goed voor de portemonnee

Bestuurslid en voorzitter van de vzw James Sidney Eusor, Johan van Roose, met een hart voor onze vereniging, heeft het voor elkaar gekregen dat de leden van De Plate, op vertoon van hun lidkaart (en geldig voor twee personen), een flinke korting krijgen op het inkomgeld voor het vernieuwde James Eusorhuis.

De leden van De Plate betalen dus 8 euro in plaats van 10 euro op wekdagen of de 12 euro in het weekend en vakantiedagen. En wat belangrijk is om nog te vermelden is dat de korting geldt voor elke bezoeker en dus weermaals van gebruik kan gemaakt worden.

Van wege het bestuur en de leden van onze kring: een dikke merci Johan!

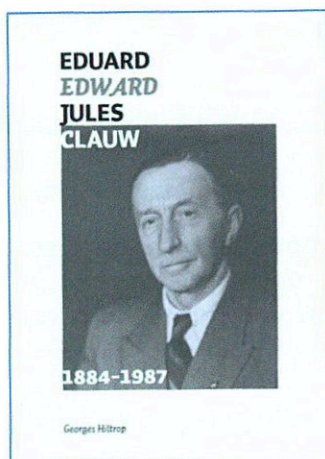

EVEN UW AANDACHT VOOR

Oostendenaar Georges Hiltrop stelde de voorbije maanden een naslagwerk samen over

Eduard Jules Clauw

Deze historische figuur vocht tijdens beide wereldoorlogen en lag mee aan de basis van de twee IJzertorens in Diksmuide.

Het boek gaat over een opmerkelijk levensverhaal en schetst een beeld van de tijdgeest van een flink stuk van de twintigste eeuw.

De auteur vertelt: *Ik kwam Eduard Clauw op het spoor tijdens een bezoek aan de Vlaamse Vereniging voor Familiekunde, regio Oostende. Daar kwam aan het licht dat Nelly Vanwynen en haar echtgenoot Antoine Desmyter ontelbare krantenknipsels, foto's, en andere documenten bewaard hadden over hun oom Eduard Clauw. Nelly vroeg me om de losse eindjes aan elkaar te knopen door de archiefstukken in een naslagwerk onder te brengen. Meer dan acht maanden later was deze gigantische opdracht achter de rug. Na verloop van tijd nodigde Nelly mij uit om bij haar thuis in de Gerststraat in Oostende mijn zoekwerk verder te zetten. Terecht wil Nelly zo vermijden dat waardevolle informatie rond een belangrijk deel van onze geschiedenis verloren zou gaan.*

Naast de Vlaamse Vereniging voor Familiekunde leverden ook Stads- en OCMW-archivaris Chris Vandewalle uit Diksmuide en Peter Verplancke, Museum aan de IJzer, hun medewerking.

Dit omvangrijke naslagwerk rond Eduard Jules Clauw telt 110 pagina's en is te bestellen door € 25 over te schrijven op rekeningnummer BE11 9791 3412 6248.

Boekhandel 'New Corman'

Uit sympathie

Witte nonnenstraat 38
8400 Oostende

059 / 70 27 24

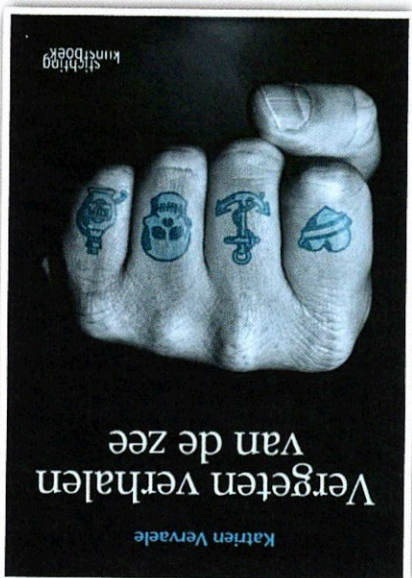
welcome@cormanoostende.be

16 kerstraat
oostende
apotheek | drogisterij

de Gifant apthkdrgrstr

www.katrienvervaele.be

Boek te verkrijgen in de betere boekhandel
voor een prijsje van € 19,95

Na de boeken 'Visser vrouwen', 'Naar Island' en 'Garnalen, gèmoazn' ging Katrien Vervaele uitkijken over zee en wat struinen op het strand. Ze sprokkelde lokale sagen over zeeduivels, meerminnen, heksen en spookgeesten en mixte die met plukjes geschiedenis, anekdotes uit de vissersij en hier en daar een persoonlijke toets. Dit boek bundelt een eigenzinnige verzameling vertellingen op de grens tussen realiteit en fantasie. Want dienen verhalen altijd niet opnieuw verteld te worden en met verse inkt herschreven? Zoals van zon en zout verbleekte tatoeages hertekend worden met een tweetal naalden en beslist een potje ankerdechies.

Vergeten verhalen van de zee.

EVEN UW AANDACHT VOOR

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS

door **Norbert HOSTYN.**

CXCVI - André Daniels

Oostende, 1883-1976

Architect;

leerling Ecole Industrielle in Oostende;

volgde ca. 1904 de leergangen tekenen aan de Academie in Antwerpen.

Literatuur:

L'Echo d'Ostende, 45, 168, 27-28 juli 1907.

N. Hostyn, *André Daniels*, in : De Plate, januari 1977, blz. 12.

CXCVII - NN. De Glasner Matscheko

Edelman met de rang van ridder (ttz. liet zich althans aanspreken als "chevalier");

bronzen beelden en karikaturen;

lid Cercle Artistique d'Ostende.

Tentoonstellingen:

-1912, Salon Cercle Artistique d'Ostende

Werd in de bespreking in de krant "Le Carillon" (19 september 1912) bij de Oostendse kunstenaars gerekend.

CXCVIII - Theo De Lee

Doel, 1910 – Oostende, 1967

Architect maar tevens verdienstelijk dilettant kunstschilder; oa. gezichten uit Doel en omgeving; vader van kunstschilder Jan De Lee.

Literatuur:

N. Hostyn, *T. De Lee*, in : De Plate, 1989, blz. 280

Lexicon van Westvlaamse beeldende kunstenaars, 1, Kortrijk, 1992.

CXCIX - Karel De Muynck

1899-1949

Beeldhouwer; afkomstig uit Nieuwpoort;

auteur van het gevelbeeld Paster Pype op de gevel van de Visserijschool in de Paster Pypestraat in Oostende (ca. 1938; nu in plantsoen rond Sint-Petrus-en Pauluskerk);

leunde aan bij het Verdinaso (affiche gemonogrammeerd KDM –wellicht van zijn hand- voor de IV° Landdag van het Verdinaso op 4 augustus 1935 te St. Kruis-Male; bronzen basrelief "Trouwe" met twee geüniformeerde mannen uit 1944; schilderij "Drie Dinaso's");

ontwierp de omslagillustratie voor "De Sint-Bernardusschakel" (Nieuwpoorts schoolblad) en reclame voor de sleutelfabriek "Litto";

in de tentoonstelling in de Galerie Studio toonde hij ondermeer een basreliëf "Ontwaken", een

"Memlinckop", een "Moederschap". In het Antwerpse salon van 1944 "Hilde" (meisjeskop),

"Dinasotrouwe" (basreliëf), "Torso", "Polderboer" en "Vrouwenfiguur";

de krant "Duinengalm" van 13 mei 1938 maakte ook gewag van een monumentaal

O.L.Vrouwbeeld voor de Sint-Petrus-en-Pauluskerk;

woonde een tijd lang te Mariakerke (Oostende); woonde tijdens de Tweede Wereldoorlog

Leopoldlei 137 in Brasschaat; zijn weduwe woonde ca. 1950 in de Elisabethlaan 29 in Duinbergen.

Bij haar kon je nog werk van haar man kopen.

Tentoonstellingen:

-1938, Oostende, Galerie Studio (samen met Julius Collen-Turner)

-1941, Oostende, Zaal Scala, Tentoonstelling van het Kunstenaarsgild (groep)

-1944, Antwerpen, Stedelijk Kunstsalon (georganiseerd in een zaal op de Eiermarkt)

Literatuur :
 De Duinengalm, 13 mei 1938
 N. Hostyn, *Gedenkteken Paster Pype*, in :
 De Plate, 1992, p. 267-268.
Lexicon Westvlaamse beeldende kunstenaars, 4, Brugge, 1995.
 Engelen-Marx, *La sculpture en Belgique à partir de 1830*, Leuven, 2006.
Digitale bronnen en literatuur:
 Lemma op de Nederlandstalige Wikipedia

Karel De Mynck

Gevelbeeld 'Paster Pype' op gevel van de
 in 1938-39 gebouwde Vrije Visserijsschool,
 Paster Pypestraat. (Beeldbank Kustertgoed
 PK/B3316; Prentkaart Nels/Thill)

CC - R. Den Duytsche

amateurkunstschilder;
 leerling van Jan De Clerck tijdens het interbellum.

CCI - Karel De Pape

Brugge, 31 mei 1839 - ?

Miniatuurschilder;

lid van een uitgebreyde artistieke "dynastie" in Brugge;
 woonde op gevorderde leeftijd (vanaf 1902) in Oostende.

CCII - Roger Desitter

Oostende, 1914

Was schilder van beroep;

was als amateurschilder actief, vooral maritieme motieven;
 woonde Spaarzaamheidstraat 50.

Verzamelingen:

-Oostende, K.H.G.Kring De Plate (meerdere werken, marines)

CCIII - Ernest De Spot

Veurne, 1880-Brugge, 1958

kunstschilder; priester; leerling van Jan De Clerck; werkzaam tijdens het interbellum.
 Ieraar O.L. Vrouwcollege 1904-1927;
 oa. "De H. Hartkerk" (aquarel; 1933).

Literatuur:

Lexicon van Westvlaamse beeldende kunstenaars, 7, Brugge, 1998.

CCIV - Charles Écrevisse

Eeklo, 1842 – Oostende, ?

dilettant kunstschilder;

vanaf 1867 in Oostende gevestigd; was beroepshalve scheepskapitein;
voornamelijk landschapsquarellen.

Literatuur:

P. Piron, *De Belgische Beeldende Kunstenaars uit de 19de en 20ste eeuw*, (Brussel), (1999).

CCV - Frans Eyland

Oostende, 14 februari 1902 - ?,?

Amateurschilder

Leerling van Jan De Clerck tijdens het interbellum;

was beroepshalve schildersknecht;

Woonde Scholenstraat 8.

CCVI - NN. Faber

?-?

Dilettant kunstschilder; lid Cercle Artistique d'Ostende; woonde Grensstraat 12.

Tentoonstellingen:

-1911, Salon Cercle Artistique d'Ostende ("Les déshérités")

CCVII – A. Faly (Fallein)

Kunstschilder uit Blankenberge; hier vermeld als lesgever aan de Vrije Technische School

Oostende tijdens het interbellum; hij gaf er ook les in stillevenschilderen. Eén van zijn leerlingen was Jo Maes.

Tentoonstellingen:

-1941, Oostende, Scala (groepstentoonstelling Kunstenaarsgild)

CCVIII - Emile Fryns

Nieuwpoort 1914 – Gent, 1996

Leerling van Emile Ollevier aan de Tekenschool in Nieuwpoort en aan de Ter Kamerenschool in Brussel; schilderde marines en landschappen; hier vermeld als tekenleraar aan het Kon. Atheneum.

Tentoonstellingen:

-1936, Oostende, Studio

-2011, Nieuwpoort (retrospectieve)

Verzamelingen:

-Stad Nieuwpoort

-Oostende (Mu.ZEE, ex M.S.K.)

Literatuur:

Lexicon van Westvlaamse beeldende kunstenaars, 3, Brugge, 1994.

Digitale bronnen en literatuur :

Lemma op Nederlandstalige Wikipedia

CCIX - Aimé Gillegot

Oostende, 1841 – Brussel, 1899

Kunstschilder; landschapsquarellen.

Literatuur:

Lexikon van Westvlaamse Beeldende Kunstenaars, 5, Brugge, 1996.

Allgemeines Künstlerlexikon, 54, Leipzig-München 2007.

CCX - M. Gitsels

Dilettant kunstschilder

Marines, landschappen, dorpsgezichten

Woonde Leon Spilliaertstraat 12

Tentoonstellingen:

-1936, Oostende, Schouwburg, Groot Kerstsalon (groepstentoonstelling)

CCXI - Juliette Gruwez

Dilettant kunstschilderes; landschappen

werkzaam tijdens het interbellum;

woonde Alfons Pieterslaan 53.

Tentoonstellingen:

-1936, Oostende, Schouwburg, Groot Kerstsalon (groepstentoonstelling)

-1939, Oostende, Salle Artista (groepstentoonstelling)

Literatuur:

Lexicon van Westvlaamse beeldende kunstenaars, 7, Brugge, 1998.

CCXII - August Gysel

Overlag, 1850-????

Kunstschilder in Oostende tijdens het interbellum;

woonde Hendrik Serruyslaan 22

CCXIII - Gerard Gysel

Zelzate, 1901 - ????

Kunstschilder te Oostende tijdens het interbellum;

woonde Hendrik Serruyslaan 22

CCXIV - Henry Charles Gyselinck (Carlos Gyselinck)

Gent, 1699 – Oostende, 1753

Verdienstelijk dilettant aquarellist; handelaar in hoofdberoep, te Oostende sedert 1725 (textiel, thee, wol, noten, zoethout, olijfolie, wijn, rozijnen, zout);

schepen van de stad Oostende; ondernam een commerciële Chinareis in 1723-1724.

CCXV - Charles Haeck

Oostende, 1904 - ?

Was beroepshalve luitenant op de pakketboten;

dilettant kunstschilder, schilderde voornamelijk... ..pakketboten;

woonde Brabantstraat 1a

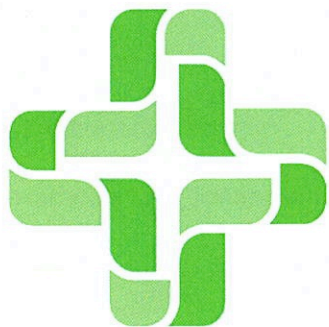
Verzamelingen:

-Oostende, Heemkring De Plate :

de pakketboot Prince Philippe

Vervolgt

Thuisverpleging Jill

We zijn een kleine groepspraktijk van enkele zelfstandig thuisverpleegkundigen, die samen instaan voor alle verpleegkundige zorgen die U nodig hebt.

Door onze praktijk bewust kleinschalig te houden, krijgt U steeds dezelfde verpleegkundigen over de vloer, zodat er gemakkelijk een vertrouwensband ontstaat. Ook worden zo ook alle noden en zorgen heel goed opgevolgd en bijgestuurd waar nodig.

De mutualiteit waarbij U bent aangesloten is voor ons niet van belang: wij verzorgen patiënten van alle mutualiteiten. Hierbij passen we ook steeds de derdebetalersregeling toe, dit wil zeggen dat de betalingen rechtstreeks met Uw mutualiteit worden geregeld en U geen factuur zal ontvangen van ons.

Neem gerust contact met ons op als U hulp nodig heeft of vragen hierover. Dit kan dagelijks, ook in het weekend of op feestdagen.

Extra's:

- *Info en advies omtrent premies tegemoetkomingen en hulpmiddelen*
- *Advies en coördinatie in de verschillende thuis-hulpdiensten*
-

Wij werken samen met alle mutualiteiten alsook met uw huisarts of specialist.

Zwaluwenstraat 141, 8400 Oostende
0495 50 68 86

www.thuisverpleging-jill.be

Maritiem Brugge handelt over Brugge als poort op de wereld. In een boeiende en rijke geïllustreerde dubbele wandelgids ontdekt u hoe Brugge, tijdens de middeleeuwen, dankzij de zee uitgroeide tot de belangrijkste haven van de christenwereld. Op 28 locaties wordt stilgestaan bij kenmerkende feiten, gebouwen en personages in Brugge in relatie met de zee. Deze gids laat u in gedachten scheep gaan aan boord van galeien, hulken en pleyten om er te pellen naar de maritieme aspiraties van de Bourgondische hertogen. U neemt poolshoogte bij de Vlaamse admiraliteit, gaat overstag met walvisvaarders, raakt de Vlaamse maatjes en zet de zeilen bij aan boord van de eerste Belgische oorlogsbodem die op een Brugse scheepswerf van stapel liep.

Maritiem Brugge bevat twee fraai geïllustreerde wandelgidsen in zakformaat, gevat in een handig mapje. In elke gids steekt een overzichtelijk stadsplannetje met het traject. U kunt natuurlijk ook de wandelingen vanuit uw zetel meevolgen.

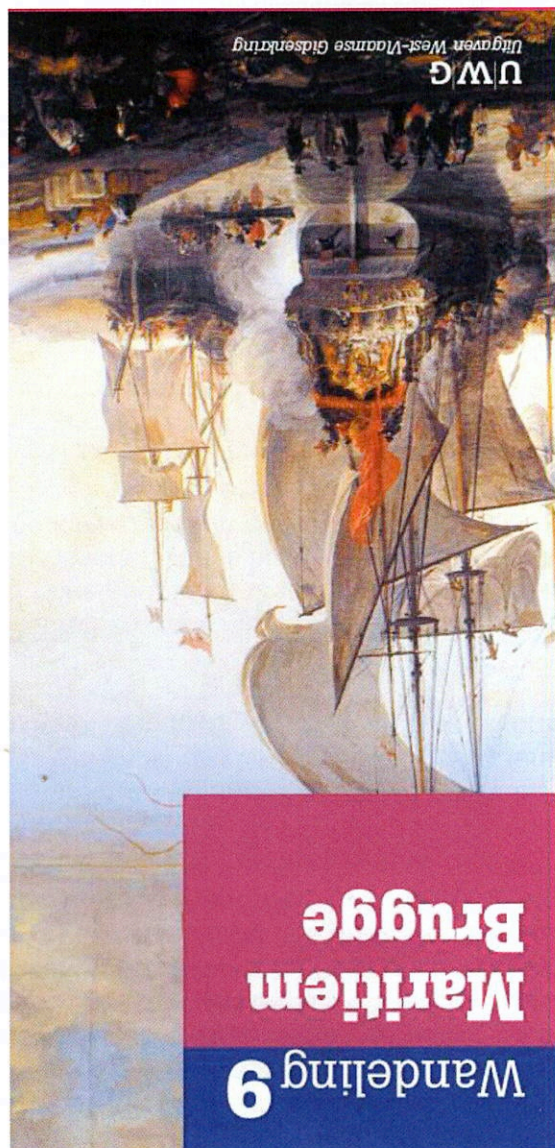
Auteur: Joris Surmont
Uitgaven West-Vlaamse Gidsenkring

- Wandeling 9.1 Van Komvest tot Biskajersplein, 72 p.
- Wandeling 9.2 Van Poortersloge tot Jan van Eyckplein, 72 p.

Kostprijs: €15
Verkrijgbaar in alle Brugse boekhandels
referentie: D/2020/2353/3
Uitgaven West-Vlaamse Gidsenkring vzw
t Zweerd 10 B 8000 Brugge

Meer informatie op:

<http://www.ijslandvaart.net/wandelgids.html>
http://www.ijslandvaart.net/maritiem_B

DE VLAAMSHEID VAN DE HOLLANDSE NIEUWE

Door Joris Surmont.

Oostendenaar Joris Surmont begon eerst te vissen en maakte daarna carrière als officier bij de Belgische Marine. Sinds zijn opruststelling is Joris als stadsgids actief in Oostende, Brugge en Nieuwpoort. Na het biografische 'Door de mazen van het net' (2010) schreef hij, in opdracht van de West-Vlaamse Gidsenkring, een wandelgids over het maritieme Brugge. Wij mochten een hoofdstukje als introductie overnemen. Joris wijst nog maar eens op de Vlaamse oorsprong van gekaakte haring. Het Brugse stadsbestuur stelde de wandelgids op 10 december 2020 officieel voor. Het werk is verkrijgbaar in de Brugse boekhandels en bij de auteur.

Vlaamse maatjes ¹

Vlamingen waren van oudsher haringvisser. Aanvankelijk vond de haringvangst 's winters plaats aan de ingang van het *Nauw van Calés* (Calais). Grevelingen (Gravelines) aan de monding van de Aa, was het eerste centrum van de haringvangst. De oudste tolregisters waarin de haring opduikt, dateren van 1127. Naar verluidt zou in hetzelfde jaar Ieper een vismarkt organiseren. Een en ander verklaart waarom in de loop van de 12de eeuw in de kuststrook tussen Nieuwpoort en Boulogne zoveel vissersdorpjes en haventjes ontstaan. Het belang van haring blijkt ook duidelijk uit de keure van Nieuwpoort van 1163. Haring was een volksgerecht. Uit rekeningen weten we dat de Vlaamse kerels tijdens hun tocht door Vlaanderen onder leiding van Willem van Gullik, vóór ze naar het slagveld togen op 11 juli 1302, volop haring aten!

De haringvangst zal zich geleidelijk aan uitbreiden naar de noordelijke Noordzee, de Britse en Schotse kusten en naar de monding van de Oostzee. Rekeningen van koninklijke tollenaars uit Scarborough (Engelse oostkust) uit 1305, vermelden de tol geïnd van 110 vissersboten afkomstig van Calés (Calais), Wenduïne, Walraversyde en Bonen (Boulogne).

Vissers uit Walraversyde brachten steenkool en natuursteen mee na het aanlanden van hun vangsten in Newcastle-upon-Tyne, in het noorden van Engeland. In 1443 verleenden de Engelsen 82 vrijgeleidebrieven voor de haringvangst aan Vlaamse vissers. Tijdens het haringseizoen mochten de vissers niet voor justitie worden gedaagd noch worden gevonnis. In een charter van het Brugse Vrije, van 10 april 1324, staat immers: "*Et ou temps de haringuisions, len ne porra faire nulle loy sur ceux qui seront aus harens.*" Hieruit blijkt het belang van de toenmalige Vlaamse haringvisserij.

In de 15de eeuw visten onze vissers zes maand per jaar haring van het noorden van Schotland tot in het Kanaal ². De visserij ving aan vanaf 24 juni (*Voorvanc* vanaf Sint-Jansdag) in de Sont tot aan de Doggerbank en de Britse oostkust. Daarna volgde de *Teelt*, van Sint-Bartholomeusdag (24 augustus) tot Allerheiligen aan de oostkust van Schotland en Engeland. De haringvangst eindigde eind december in de zuidelijke Noordzee (*Achternanc*). De Hollanders beperkten zich tot de *Teelt*. Dankzij de opeenvolgende haringvisserij behielden de Vlamingen het overwicht in het haringbedrijf in de Nederlanden. Maar tijdens de Tachtigjarige Oorlog keerde het tij. De meeste vissers weken uit naar Zeeland en bouwden daar mee aan de gouden eeuw. Zij die in Vlaanderen bleven, schakelden over op de lucratieve kaapvaart.

¹ Maatjes of maagdekensharing, heeft nog niet gepaaid en bezit daarom voldoende vetgehalte.

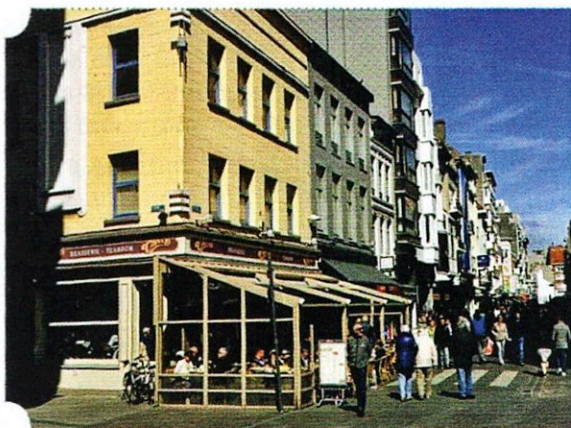
² De vissers gooiden hun netten pas uit als ze zeker waren dat er haring zat. Zij hielden hiervoor nauwlettend het 'gewag', d.w.z. de zeevogels, bruinvissen en zeehonden in het oog. Waar die dieren zich ophielden kon je een visschool verwachten.

De Hanzeaten drongen bij de Brugse stadsmagistraat aan om de lokale haring vers (niet ingezouten) of als korfharing aan te voeren. Zij bezaten immers het monopolie voor het vervoeren van kaakharing en wilden dat recht veilig stellen. Vette vis, zoals haring, bederft snel. Om hem enigszins aan boord te kunnen bewaren, werd hij tijdens het korven (de opslag in manden) gesteuurd (bestrooid met zout). De Deense koning, die ook vorst van Noorwegen was, verplichtte de vissers om alle in de Sont gevangen haring aan te landen in Skania (Schonen) waar hij werd gekaakt en in vaten opgeslagen. De Duitse Hanze had vanaf 1370 tot begin 15de eeuw het monopolie om die kaakharing te vervoeren in Noordwest-Europa. Maar de positie van de Hanze verzakte meer en meer. Zeerovers onderschepten de haringhandel van de Hanze. Conflicten en rivaliteit met niet aangesloten steden en landen en een zwakke interne organisatie tastten het monopolie aan. Toen de haring eind 14de eeuw om onduidelijke redenen wegbleef uit de Sont, moesten vissers de haring elders zoeken³. Zij bouwden grotere vaartuigen, bezochten afgelegen visgronden en om bederft tegen te gaan, kaakten ze de haring aan boord. Costendenaar Jacob Kien en Willem Beukels uit Bievlit zouden als eersten aan boord gekaakte haring hebben aangevoerd bij ons. De Schoneuse kaakharing was een kwaliteitsproduct. De Vlaamse kaakharing werd in 1396 als contrafait of onwettige aanvoer bestempeld en was verboden. Pas in 1420 stond graaf Jan zonder Vrees de aanvoer van Vlaamse kaakharing toe.

De aanvoer van kaakharing direct uit zee maakte langere vangstreizen mogelijk. Dit zorgde voor meer aanvoer van vis en hogere besommingen. Oorspronkelijk werden de vissers verlood volgens het aantal netten dat ze meebrachten. Daar waar zeelui vroeger zelf instonden voor de doorverkoop van hun vangst, was er nu een tussenpersoon nodig om de verkoop te regelen en de contacten te leggen met de binnen- en buitenlandse kopers. Zo ontstond de 'Vleed', die optrad als bemiddelaar tussen kopers en vissers. Hij ontving hiervoor een commissieloon. De visserijhavens kregen naast de bestaande markten en hallen ook een atzondere vismijn of visafslag. Hogere inkomsten maakten dat de stuurman-eigenaar nu huurknopen kon inhuren in plaats van zich te beroepen op de corporatieve medevennoten. De weerd evolueerde uiteindelijk tot een reder, die zich ontfemde over zowel de uitrusting en de uitrusting van het schip als over de bemiddeling van de vangst.

³ Haringen paaien zoals de meeste vissers steeds op dezelfde plaats. De oudere dieren zoeken de vorige paaiplaats op, tenzij predators, slechte watertemperatuur of veranderende stromingen hun anders doen beslissen. De haring bleef uiteindelijk 150 jaar weg uit de Sont.

Brasserie Tea-Room

CHEERS

Adolf Buylstraat 53 8400 Oostende 059 51 32 32

Lekkere snacks - bierjtes - wijntjes - koffie
vriendelijke bediening in gezellig interieur of op terras

Elke dag geopend

MOOI DRUKWERK WERKT!

Tel. 050 42 58 48 • info@drukdeleu.be

www.drukdeleu.be

FAMILIE-
VERENIGINGS-
PUBLICITEITS-
HANDELS-
DRUKWERK

Purus Garnalen

Vlaamse grijze garnalen zonder bewaarmiddelen, gepeld en ongepeld

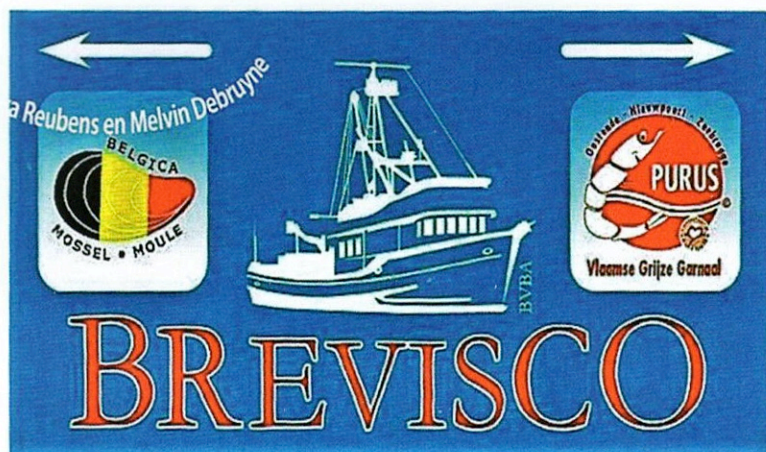
Garnaalkroketter | Belgische hangcultuurmosselen uit volle zee

Dagelijkse aanvoer van verse vis

Breviscp bvba

Vismijnlaan 19-21 Oostende

Bestellingen: Monique 059/27.67.01

“Uit de kindertalen van een Koojegast”

door Camille Geselle 1

Voorwoord: (door Koen Verwarde)

«Up moment dan'k voe da leege blad zitt'n regnt mollejoengen en mē die zuuwersjhe wiend da gliek teegn klipm en bērgn tegn mienn vênster sloaat kann etwien nie wêrkn. Mo goan nie otfien en vorsdoen, 'k wailn gedoan en mē da voarwoart in 't Ostēnds».

Het is niet eenvoudig om in je moedertaal het onderhavig gepelns neer te pennen, Het vergt heus wat concentratie, immers ben je gewoon om in een standaardtaal te schrijven. Toen ik inderdaad de eerste letters van het klavier aanraakte was het meteen raak: *de vraag van hoe zeg ik dat en... hoe schrijf je het!* En voor wie de tekst van hierboven begrijpt, jazeker dus, februari 2020 was behoorlijk onstuimig. De regen plensde met bakken uit de lucht en de wind blies dagenlang als het paard van Odin, sterk en snel, over zee, door de hemel van Frankrijk naar ons vlakke land. De aan woede grenzende weersgesteldheid zou de aanhef zijn van dit voorwoord in m'n moedertaal, het Oostends.

Ik hoef nu niet verder te kniezen over geleiden weer, waarover het gaat is de behoefte om over het onderwerp 'moedertaal' - zonder dit af te tobben - de lezer van ons tijdschrift te doen nadenken. Waarom hebben we het over een moedertaal, de taal die je eigen is! Mijn inziens staat de naamsovername als een paal boven water. Wetenschappers zijn eensluidend over het feit dat in de moederschoot, de foetus, van zodra het gehoor is ontwikkeld, luistert naar het ritme van de klankkleur van 'zij' die in haar buik de vrucht draagt. En het is niet eens zo raar dat de lichaamsvrucht nog andere klanken opvangt van wie 'dichtbijzijnd' is aan de zwangere vrouw. En ik wil niet de jonge vaders voor het hoofd stoten, maar dit hoeft niet noodzakelijkerwijs 'hen' te zijn. Eerder iemand die vaak en aaneengeschaafd in de buurt verblijft, een broertje of een zusje bijvoorbeeld, die als een absoluut klissenkruid aan de zwangere moeder blijft hangen. Wat vaders betreft kun je stellen dat hun input, hoewel niet onbelangrijk, maar op tijd, eerder postnataal de vruchten afwerpt.

Je moedertaal, je absorbeert het met de geur van je moeder, het laat je nooit meer los. Het maakt van je wie je bent, het luidt en hoort vanwaar je komt, waar je toebehoort. Het duidt geen twijfel dat een moedertaal een streekggebonden variant is op onze standaardtaal. En niet onbelangrijk ervan bewust te zijn dat *het los staat van elk formeel taalonderwijs*. Zo zoekt het z'n eigen weg en blijft het alsnog een levende taal, hoewel iedereen weet dat ze stilaan in verval geraakt. Massamedia en de toenemende mobiliteit van altijd meer mensen met bovenregionaal contact doet de standaardtaal uitrollen over Vlaanderen. Ik ben geen linguïst en dat hoef je ook niet te zijn om vast te stellen dat de standaardtaal meer en meer een moulage is van Brabantse dialecten. West-Vlaamingen worden dientengevolge aangekeken alsof zij van Mars komen. En dit maakt mij niet gelukkig! De gedachte alleen doet mij rillen dat men straks aan de Vlaamse kust van België nog enkel "likkere vies" eet in plaats van "lekkere vis".

Onderhavige bespiegeling heeft in niets te maken met 'how-to-pronounce-words'! Het gaat zo dat dialecten hun eigen klanken hebben, woordenschat en grammaticaregels. Elke variant in dagelijkse verkeer gebezigd door een groep mensen en zonder meer versstaanbaar, betekent taalkundig dat van onze nationale Nederlandse taal is een puur politiek verhaal. Elke taalkundige weet dat Vlaanderen voor het Nederlands koos als voertaal omdat in het jonge België (zie 1850) geen ruimte was voor een Vlaamse standaardtaal. Het had niets te maken met taalkundige argumenten, maar eerder om een dam te werpen tegen de politiek om van België een nieuwe Franstalige natie te maken. Blijkbaar is men er ook niet toegekomen om te kiezen voor de dichtstbijzijnde taal van Geselle als nationale voertaal. En stelt u eens zich de vraag hierbij: *als Geselle en Rodenbach er niet waren geweest, welke impact zou dit gehad hebben op de sociaal-culturele aard van Vlaanderen vandaag.*

Al héél vroeg was het bij mij doorgedrongen dat het gebruik van de 'eigen' taal bij het uiten van emoties, ervaringen en connecties een dusdanig verschil maakte als wanneer ik dit deed in een 'onderwezen' taal. De verhouding en het contact met anderen bleek persoonlijker en dus vertrouwelijker in een eigen dialect (nog vandaag). Misschien had dit ook wel te maken dat ik als jongvolwassene aan de verwachtingen van mijn omgeving diende te voldoen en dus beleefd, verzorgd en zoals het hoorde welbespraakt naar buiten diende te treden. Het gebruik van een nationale taal had voor mij meer te maken met het tonen van prestige: mensen vinden het mooi, beschaafd en intellectueel als je zich uitdrukt in het AN (toen ABN). Maar ik wist goed dat ik in mijn moedertaal meer gevoelsmatig uit de hoek kon komen. Het uiten van gevoelens, boosheid of het liefdevol zijn, ze kwamen tot hun volwaardig recht in de taal die met de paplepel ingegoten werd.

Wat volgt is een gedicht 'e proenke ploate' dat ik ruim vijftientig jaar geleden heb geschreven. De inhoud van dit hersenspinsel, moet ik eerlijk bekennen, had nooit bestaan als ik het in het Nederlands had willen neerschrijven. Gemaakt in het Oostends dialect volgens Roland Desnerck en dus wellicht fonetisch correct te noemen. De bedoeling indertijd was om met dit gedicht het authentieke Oostendse dialect te ijken aan wat toen nog gedragen werd als eigen taal. En wat bleek! Héél wat Oostendenaars begrepen de tekst, echter de jeugd minder. Overigens wat de jeugd vandaag betreft zal de tekst sowieso onbegrijpelijk zijn. Taal evolueert dus en soms niet ten goede, denk hierbij aan de tergende verengelsing van de Nederlandse taal. Op deze dag is het gangbaar geworden dat je gaat shoppen of naar de sales gaat i.p.v. inkopen te doen of naar een uitverkoop te gaan. We gaan naar workshops; niet naar een bijeenkomst, een creatieve cursus of een werkplaats. Is dit nog wel Nederlands?! Via het gebruik van de computer hebben we al zo veel Engelse woorden dat het Nederlands een soort hybride aan het worden is. Blijkt dat dit gewoon de natuurlijke evolutie is van een taal! Hoewel ik vrees dat zo het Nederlands hierdoor ooit zelf een dode taal wordt, net zoals onze Oostendse moedertaal zich liet en verder laat betijen.

e proenke ploate

*'k en hiere d'êrde ingezwolgen
e dust gelest mé 't énde zicht, mienn zaitje
mien grotsje én voader zien hiere gliek geboorn
de toaln dat 'k klapm is row en plat, mé vrimde klankn gemiengeld
in mienn bloed vlotn de zucht van andren cultuurs
e angespoeldn zaivoarder, e verwoajn, e soldaat én aventeers
da voe de sjhoane oogn van e verre métsje hiere gebleevn sien
én tusjhnin tusjhndeure nog effetsjes mien vlamsjhe goeste, de Ostensjhe ploate
e westvlamsjhe zwoare kop, brait en arrig, mo mé e hérte van koekebroad*

*Ostende vergoat, de oede wêreld is gepassaird
hiere zie je gin visjhers mé, noojs mir
witsjewê, de tied van de visjherskoaje, oe kann junder 't vergeetn
viswuuvvers mé vis «de vasjhe sjhuln sie»
de gernoazn én rekken overal mé droogvis
visjhers up de koaje zitn 't oaltogoare an de korre
verteln 't van under voajoge en e rieke vangst, al waster doa dikkers e lugenoarshoek*

*God-ten-haire mensjhn, de oarme anteroage 't visjhersleevn
't lig nu oal verdookn en verdoezeld an denn overkant
woar da ook de moadirnn wêreld 's oender misann ze in gank viengt
't joenk voalk mé e koarel zit, hunder ejgen nie kenn
woa da de toerist nie sein kann, nietent begriep
woarover da 't goat, e Ostendenoare te sein*

Januari 1994 - KV.

Bronnen:

1. Met toestemming van Jean-Marie Cuypers; uit jaarboek 1977 van de Heemkring Ter Cuere Bredene.
- <https://www.meertens.knaw.nl/cms/nl/>
- https://nl.wikipedia.org/wiki/Geschiedenis_van_het_Nederlands

“UIT DE KINDERJAREN VAN EEN KOAJEGAST”

door Camille Geselle.

Ik woon al jaren op het Sas, maar ben afkomstig uit het oudste stadsdeel van Oostende. Ik werd geboren in het Sint-Nikolaasstraatje en ben op tweejarige leeftijd verhuisd naar het “preekstoeltje” dat gelegen was op de hoek van het Vissersplein en de Schippersstraat. Na de eerste wereldoorlog gingen we wonen in de Nieuwstraat, nummer 25.

In het “Preekstoeltje” woonde ik amper één jaar toen de oorlog uitbrak en uit die periode kan ik maar weinig over het gebouwje vertellen. Maar na de wapenstilstand heb ik meer kennis gekregen over de indeling van het toen erg vervallen huisje dat enkele jaren later onder de sloophamer is bezwaken. Het was niet op een hoogte gebouwd zoals men soms zou veronderstellen want onder de woonkamers, die op het Vissersplein gelijkvloers schenen te liggen, bevond zich nog een ruimte die uitgaat in de schippersstraat en afgesloten was door een poort die met het nummer 68 bedacht was. De toegang tot de woonruimte was dus gelegen op het schuin aflopende Vissersplein en wel een tweemaal meter hoger dan de Schippersstraat. De kortste weg om deze te bereiken had dus eigenlijk een trap moeten zijn die rechtstreeks leidde tot de voordeur, maar indertijd moet men daar andere opvattingen over gehad hebben. Over de ganse breedte van de gevel werd een bakstenen muur gebouwd tot ongeveer 2 meter hoog en even ver verwijderd van de woning. Zodoende werd een bak gevormd die gevuld was met aarde. Voor het kleine huisje lag er in die tijd een mooi stukje groen.

Daarmede was het probleem van de toegang tot de woonvertrekken nog niet opgelost. Evenwel, met het huis werd in de muur een trap aangebracht zodat men eerst het verhoog diende te betreden alvorens de ingang van de woonst te bereiken. Het gebouwje zelf stond in rij met de andere woonhuizen, hoger op, maar het verhoog nam de gehele stoep in beslag. Ik heb me soms afgevraagd of het “preekstoeltje” niet even goed zijn naam te danken had aan de wijze waarop men de hoogte diende te bereiken als aan het terras zelf.

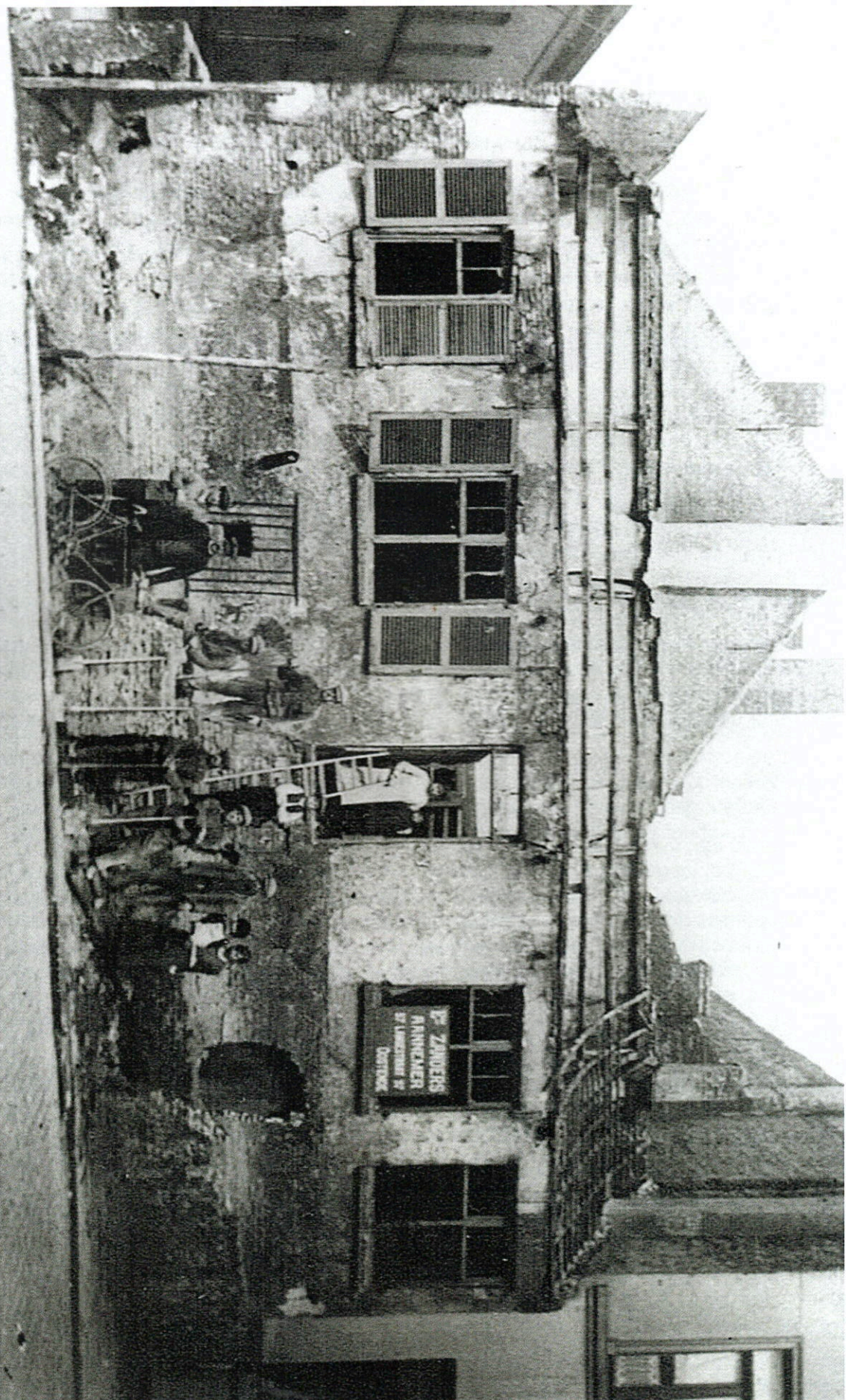
Huis 'De Spreekstoel'
Léon Spillaert (1913)

Het was niet alleen het vervallen “Preekstoeltje” dat ons dagelijks speelterrein was want er was ook het “Kleine Strange”, maar onze voorkeur ging begrijpelijk naar de kaai met haar vele garnaalboten waarmede we erg vertrouwd waren. Soms mochten we mee naar het midden (ankerplaats in het midden van het vissersdok want toentertijd waren langs de kaaimuur geen aanlegplaatsen genoeg). Ook kregen we soms de gelegenheid mee te varen naar de kuisbank die “overkanten” lag, tegenaan de Vuurtorenwijk.

De preekstoel – foto Koenraad Verwaerde

Afbraak van de preekstoel in 1922 – foto Koenraad Vervaeke

Gedurende de zomer, en wanneer er geen school was, kregen we wel eens de gelegenheid een nacht mee te varen op garnaaivangst. Wanneer de weersomstandigheden twijfelachtig waren stonden we soms een halve nacht rond te dreutelen in afwachting, om ten slotte toch onverrichter zake naar huis af te druipen. Een vaste afspraak maken om uit te varen was niet mogelijk want geen enkele boot beschikte over een motor. De kustvisserij was nog aangewezen op zeil en wind.

In de laatavond stonden hier en daar enkele vissers groepsgewijs nauwlettend te turen naar de hemel en zee om dan te beslissen of de elementen hun gunstig gezind waren. Was dit het geval, dan werd 'de vissermoat' verwittigd dat het ogenblik gekomen was. Het enige geluid dat toen de nachtelijke rust stoorde was het klepperende geluid van de vissersklompen op de straatstenen met tussendoor wel eens het gefluit van een stoomtreiler die de haven aandeed.

De kleine garnaalboten waar ik het over heb, open scheepjes, waren bemand met twee zielen. Maar dit woord gebruikte men meest als een schip vermist was en men het over de bemanning had. Dan zei men: "Er waren x zielen aan boord en één jongen". Die jongen had dus nog geen ziel. Men bedoelde echter dat er x volwassenen aan boord waren en één jongen.

In mijn verbeelding zie ik die mensen nog in doodsangst worstelen tegen de storm terwijl aan wal moeders, vrouwen, verloofden en kinderen met benepen hart verlangen naar de behouden thuiskomst van de geliefde kostwinner. Onverwachte stormen zijn zeldzaam maar des te geweldig. Maar onze vissers hadden ook af te rekenen met windstilte. Al wrikkend met de lange roeispaan bereikten ze moeizaam de haveningang, maar eens zo ver konden ze rekenen op de spontane hulp van onze bengels. Deze beschouwden het als een vermaak een door de visser toegeworpen touw op te vangen en de boot in Wolga-pas naar de kaai te trekken.

Onze hulp werd eveneens gewaardeerd gedurende het sprotseizoen om de jonge "scheen" of "dikkoppen" van tussen de sprot te rapen bij het lossen. Deze minderwaardige, magere visjes werden door de sprotfabrieken niet aanvaard. De garnaalvisserij was niet zo lonend maar daartegenover stond dat de sprotvisserij soms een hoogvlieger kon zijn.

En toch werd er weinig opzij gelegd voor minder gunstige tijden. Men zegt soms: "men kan maar zaaïen naar de zak", en dat was goed van toepassing op de wijze waarop onze vissersgezinnen leefden. In slechte tijden werd er maar bescheiden gestrooid maar op betere dagen werd er gezaaid met volle handgrepen. Jammer genoeg werd het geld dan meestal niet nuttig besteed. Enfin ...

In mijn kinderjaren ging het aantal zeilsloepen fel achteruit en steeds lagen er op de sloophamer te wachten. De visserij met stoomboten en de kleinere 'drifters' daarentegen was in volle opgang. We kenden alle "visbakken" aan de kleuren en kentekens op de schouw zoals we de zeilsloepen herkenden aan hun masttop. De grote boten kregen in die tijd ook de een na de andere beschikking over draadloze telegrafie, die wij "Marconi" noemden.

De visbakken hadden een twaalfkoppige bemanning die onderverdeeld was in dek- en machinepersoneel:

Dek: kapitein, stuurman, bootman, eerste matroos, tweede matroos, lichtmatroos, kok en jongen.

Machine: machinist, eerste stoker, tweede stoker en 'trimmer'.

De matrozen kregen maandelijks 350 frank als vaste vergoeding. Daarbij kwam nog 0,35 % van de opbrengst van de vangst zodat hun inkomen tussen de 700 en 800 frank lag. Moeder de vrouw kon het bedrag op het kantoor van de rederij afhalen gezien de man weinig aan wal was en soms een hele tijd na de vervaldag uit zee terugkwam. Maar aan de visser werd ook gedacht: na verkoop van de vangst werd hem 2 frank per duizend van de opbrengst uitbetaald als zakgeld, dat met de oude naam "kordeelgeld" bedacht was. Er was natuurlijk ook de 'deelvis' zoals nu en deze werd verdeeld door de bootman in bijzijn van alle opvarenden.

Het openbaar verkopen van de 'deelvis' was nog niet in zwang. Het zootje werd netjes naar huis gebracht en nadat moeder haar keus had gemaakt werd het overige verdeeld in een aantal porties die door de kinderen werden rondgedragen naar vrienden en kennissen die meestal bestonden uit andere vissersfamilies. Men had zodoende de zekerheid dat men op wederdienst kon rekenen wanneer een andere visser thuiskwam.

Meest een stoomtreiler gekuist of hersteld worden dan "lag hij op". Vaarde hij niet meer uit, dan "lag hij in den hoek". In beide gevallen lag hij dan in het verbindingskanaal tussen het eerste dok en de brug ter hoogte van het slachthuis.

Aan de uitloper van het kanaal en het eerste dok stond de ijfabriek van de "Froid Industriële". Daarachter lagen de werkhuizen van de "Pêcheries du Nord", en ter plaatse waren ook de briketten opgestapeld.

De visserij van onze visbakken was afgestemd op het kanaal van Bristol, de Noordzee, IJsland en Spanje. Ik heb geweten dat ze gedurende korte tijd naar de Witte Zee hebben gevaren. Ik weet niet of de werkkledij van onze vissers veel verandering heeft ondergaan gezien ik mij minder in dat midden beweeg maar één ding is zeker, en wel dat de indrukwekkende zware lederen laarzen tot het verleden behoren. Ik geloof zelfs niet dat er nog laarzenmakers bestaan, en een gewone schoenlapper zou zeker niet moeten proberen een paar laarzen te herstellen. Men prente zich goed in het hoofd dat zeelaarzen geen enkele nagel bevatten en dat de zool aan de binnenzool was vastgehecht met kleine houten tapjes om de waterdichtheid te verzekeren.

Wat er wel bij onze vissers veranderd is, is hun uitgaanskledij. Wanneer een visser vroeger aan wal was had hij gewoon een blauwe 'vriezebroek' aan met een propere 'jumper' of een blauwe vissersbaai, en aan de voeten een paar klompen. Maar als hij erop uitging was hij getooid met een blauw kostuum, 'pettemuts' en een paar verlatte schoenen. Om de hals had hij een zijden sjaap terwijl een gouden ring en dito horlogeketting niet mochten ontbreken. Zijn wederheft liet zich geenszins de loef afsteken. Niettegenstaande haar nederige kledij, want zij trachtte hem te overtroeven met als blikvangers haar gouden oorbellen, halsketting en borstspeld.

Soms vonden die sierraden in slechtere tijden hun weg naar de woeker (pandjeshuis of Berg van Barmhartigheid, in de Londensstraat), om dan later weer ingelost te worden. Ge moet niet denken dat ik tracht venijnig te doen. In die tijd was dat een heel gewone zaak en er werd geen geheim van gemaakt, eens dat het zo ver stond. Wie nog iets in pand te geven had behoorde niet tot de minsbedeelden die heel blut waren, en dat stemde tot een zekere fierheid.

Bij die minderbedeelden was het levenspatroon heel anders. Soms bezaten ze wel ergens een gouden dingetje maar meestal hadden ze alleen het uitgaanskostuum van de man die ze naar de 'woeker' konden brengen terwijl deze in zee was. De vrouw moest zich dan in allerlei bochten wringen tegen de tijd dat de echtgenoot terugkwam opdat deze haar "zonde" niet zou merken.

regenput afgesloten.

Voor alle verdere watervoorziening diende men zich naar het pompe te wenden dat gelegen was in de Schippersstraat, maar hetgeen daaruit stroomde was ondrinkbaar gezien Oostende nog niet voorzien was van 'Bocqwater'. Dit water was in hoofdzaak dienstig voor het onderhoud van de woning en de was.

De woonvertrekken waren meestal witgekalkt. Dit was geenszins verplicht maar het was waarschijnlijk een overblijfsel van een oude wet die voorzag dat alle woonvertrekken dienden witgekalkt te worden als maatregel tegen de besmettelijke ziekten die toen heersten, om niet te spreken over de wandluizen, kakkerlakken en vlooiën. In mijn tijd ging dit nog door omdat het zeker voordeliger uitviel.

De meublering bestond gewoonlijk uit: een 'hoogstikche', een 'spinde', een 'zevenschover', tafel en stoelen, een bed en een kleeerkast die ergens van een openbare verkoping kwam. Een opslagplaats was er niet en de voorraad kolen diende men per emmer aan de kolenhandelaar te kopen. Deze

kolenleurder kwam iedere dag in de straat voorbij en melde zich aan met de roep, "Kolen – Charbons". Per huis was één enkele wc en men kon zich gelukkig achten op het gemak te zitten zonder dat er voor de deur een paar andere kandidaten stonden die hun aanmoedigingen voor een vlugge afwerking niet spaarden.

De mensen uit het visserskwartier voelden zich bij dit alles niet ongelukkig want betere tijden hadden ze nooit gekend. Integendeel. Hun ouders hadden er nog slechter voorgestaan. Ik ga nu niet beweren dat alle mensen rond de kaai in dezelfde toestand verkeerden. Er waren er zeker die onder de goede burgerij konden gerekend worden, maar de minbedeelden wier toestand ik hierboven beschreef en die toen het gros uitmaakte van ons volkje legden zich bij deze toestand neer en het zou zeker nooit bij hen opgekomen zijn zich afgunstig op te stellen ten opzichte van de beter bevooroordeelden.

Ze aten ook heel gewone kost, bijna dagelijks vis, en iets buitensporig op dit gebied kenden ze niet. Ik wil hierbij het geval aanhalen van Berten Witseule die zoals wij naar Engeland gevlucht was. Gedurende de eerste maanden van de oorlog werden de vluchtelingen aldaar nog verwend. Met kerstdag kreeg Berten, zoals zo vele anderen, een kerstkalkoen ten geschenke. Berten bekeek het beest met een scheef oog, bekeek toen zijn vrouw die hulpeloos de schouders ophaalde. Ze wisten geen van beiden wat ze er mee moesten aanvangen en ten einde raad hebben ze maar een put gegraven en de kalkoen daarin gestopt. Ik denk dat ze later wel beter zullen geweten hebben, maar toen kregen ze geen kalkoen meer aan huis gebracht.

Maar nu moet niemand denken dat ze zich minderwaardig voelden en ze klaar stonden om een knieval te doen. Dat had onze burgerij best begrepen en ze behandelden de gewone man als zijns gelijke. Zelfs de wetstdienaars voelden dit aan en onze wijkagent had zeker geen moeilijkheden met deze eenvoudige mensen. In de tijd waarover ik vertel bestond er nog een sluitingsuur te Oostende en wanneer het voorkwam dat enkele vissers te lang bleven plakken in één of andere herberg dan stapte de agent gemoedelijk binnen en zei kalmpjes: *"Elk een goeie dag! Zeg jongens, t 'is tien uur, drink maar op je gemak je pintje uit en ga dan maar naar huis."* Waarop hij als antwoord kreeg: *"Gauw Charel, drink maar één mee. Tegen ton is den onzen ook uit."* – wat dan ook gebeurde, en samen stapten ze buiten om te scheiden als beste vrienden.

Eens was onze wijkagent vervangen door een onbekende nieuweling die zijn superioriteit wilde laten gelden. Maar die is van een kale reis teruggekomen. Eerst kreeg hij de particuliere uitgebreide woordenschat van de kaai naar het hoofd geslingerd en vervolgens trok hij zich strategisch terug toen hem de vraag werd gesteld of hij kon zwemmen. De kaai lag daar rechtover.

Een bepaald voorval is mij steeds bijgebleven: Het was in de tijd dat een mens zonder complementen uit zijn woning kon gezet worden. Dit gebeurde in de Nieuwstraat waar ik woonde.

De persoon die met de opdracht belast werd, was niemand minder dan de deurwaarder Louf, die reeds berucht was voor dergelijke gevallen. Anders een brave vent, die Louf, maar wat wil je? Zijn naam werkte als een rode lap op een stier bij het volk uit de gebuurte en ze zouden het hem zeker niet gemakkelijk maken. Wat er gebeuren zou wist niemand, met uitzondering van diegenen die een plannetje in elkaar hadden gestoken. Deurwaarder Louf verwachtte zich aan geen onthaal met erebogen en had voor alle zekerheid, naast twee werklieden die belast waren met het buitenzetten van de meubels, twee gendarmen meegebracht.

De persoon die op straat zou gezet worden woonde in de kelders van het gebouw. Nog voor de deurwaarder aangekomen was, waren reeds twee vissers naar binnen getrokken en bevonden zich beneden, terwijl twee van hun spitsbroeders zich buiten voor de keldervensters ophielden. Bij de aankomst van Louf en zijn gevolg waren reeds een vijftigtal mensen ter plaatse om de afloop te volgen. Ik moet erbij zeggen dat de voorste rangen bestonden uit vissers op hun gekende klompen en hun sombere gezichten voorspelden zeker niets goeds. De twee gendarmen hebben bij de deur postgevat zodat de werklieden ongehinderd de inboedel konden buiten brengen. En nu kwam de 'pantomine' volledig op gang. De huisraad werd daadwerkelijk naar buiten gebracht en op de stoep gezet, het keldervenster ging open, de twee samenzweerders die buiten stonden namen de meubels op en staken ze weer naar binnen, waar de twee andere mannen klaar stonden om ze weer op hun plaats te zetten. De twee die buiten stonden kregen op de duur zo veel lef dat ze tot de werklieden zegden: *"kom hier, broere, je moe zo verre nie lopen"*. En de buiten gebrachte huisraad uit hun handen overnamen om ze prompt te laten verdwijnen in de kelder.

U zal zich zeker afvragen wat die gendarmen daar eigenlijk kwamen doen en niet tussen kwamen? Ik denk, had u die treiterig-dreigende gezichten van de omstaande vissers moeten zien, u het met mij eens zou zijn dat die gendarmen een pluimpje verdienden voor de moed die ze opbrachten daar te blijven staan in plaats van de plaat te poetsen.

Denk nu ook niet dat alle huurders in ons kwartier zulke engeltjes waren. Het is een feit dat er velen uit hun woonst werden gezet, maar hun aantal werd ruim overtroffen door deze die 's nachts stiekem zelf hun boeltje buiten haalden, op een stootkar laadden en er vanonder trokken terwijl de huisbaas mocht fluiten om zijn centen.

Nu zal ik wat meer vertellen over de handelszaken in de Nieuwstraat, waarin ik woonde. Op de hoek van de visserskaai hadden we Neyt, café en garnaalgroothandel. Daarnaast hadden we de winkel van Angèle Denys en Pito Quick. Vervolgens de kruidenierszaak en kolienhandel van Ursione Jamain. Dan in volgorde: de schilder Verbeke, de kruidenierswinkel van Méène Van Acker ², de kolienhandel Ed. Geselle, een kapperszaak en beneden de lange zijgevel van de koffiehandel van Raymond Boeydens, wiens huis een hoek vormde met de schippersstraat.

In de richting van de groentemarkt, vonden we de winkel van Lêze en wat later de eetwanzak van Anna Bousse. De eerstvolgende zaak was de beenhouwerij van Remy. En op de hoek van de Sint-Franciscusstraat bevond zich de grote tapijt- en draperiewinkel van Alme Borey. De volgende hoek was café "Le Fallinje" en verder hadden we de binnenzaak van Fieke Vroome. De man heette Charles Boens en ze vormden het ouderpaar van de letterkundige Daan Boens. De laatste hoek werd gevormd door het café-restaurant "Le Parapluie" bij Van Assenbroere.

Iedere verkoopruimte had een breedte van ongeveer drie meter. De zijwanden waren bezet met ceramiektegels. De vleesverkopers werkten tamelijk gegroepeerd: een groep zwijneslachten, rundvleesverkopers, verkopers van kippen en konijnespecialisten. De twee straatwegen waren voor het verkeer gesloten zodat we ze kunnen beschouwen als de voorlopers van de huidige winkelstraten. Ze waren ongeveer zes meter breed. Buiten de marktdagen werden ze afgesloten door twee grote ijzeren hekpoorten die langs weerszijde geflankeerd waren door twee kleine poortjes die toegang gaven tot de stoepen. De kopers waren aan de voorzijde van de verkoopruimte afgeschermd tegen de regen door platte afdaken. De gebouwen zelf waren op de uiteinden versierd met elegante klokkenatorenfjes. De afgesloten straten werden gebruikt om wagens, volgeladen met marktkramen, veilig te stellen tot de volgende marktdag.

Nu staan we op de Oude-Mijnplaats of Goedmarkt van Oostende die aan de straatzijde strekt tot aan de blinde muur waar eertijds een waterplaats te vinden was. Vanaf de Schippersstraat tot aan de visserskaai waren er toentertijd nog maar weinig handelszaken. Op de hoek van de Schippersstraat was er tijdelijk een behanger, Bracx. Dan volgden enkele gesloten huizen om vervolgens eerst te belanden aan de herberg van Julien Dedrie of "de schamateur" zoals wij hem noemden. Viskoper Frans Cloet woonde daarnaast. Het was tevens herberg. Verder hadden we dan weer een herberg en garnaalhandel van Medard Lingier-Burke.

² Grootmoeder Koen Verwaerde, zie "Louis, l'Aveugle de l'Estacade" – tijdschrift 'De Plate', jaargang 29 – nummer 5 – mei 2000.

U zal zich zeker afvragen wat die gendarmen daar eigenlijk kwamen doen en niet tussen kwamen? Ik denk, had u die treiterig-dreigende gezichten van de omstaande vissers moeten zien, u het met mij eens zou zijn dat die gendarmen een pluimpje verdienenden voor de moed die ze opbrachten daar te blijven staan in plaats van de plaat te poetsen.

Denk nu ook niet dat alle huurders in ons kwartier zulke engeltes waren. Het is een feit dat er velen uit hun woonst werden gezet, maar hun aantal werd ruim overtroffen door deze die 's nachts stiekem zelf hun boeltje buiten haalden, op een stootkar laadden en er vanonder trokken terwijl de huisbaas mocht fluiten om zijn centen.

Nu zal ik wat meer vertellen over de handelszaken in de Nieuwstraat, waarin ik woonde. Op de hoek van de visserskaai hadden we Neyt, café en garnaalgroothandel. Daarnaast hadden we de winkel van Angèle Denys en Pito Quick. Vervolgens de kruidenierszaak en kolonhandel van Ursione Jamain. Dan in volgorde: de schilder Verbeke, de kruidenierswinkel van Mléne Van Acker ², de kolonhandel Ed. Geselle, een kapperszaak en beneden de lange zijgevel van de koffiehandel van Raymond Boeydens, wiens huis een hoek vormde met de schippersstraat.

Op de volgende hoek, in de richting van de groentemarkt, vonden we de winkel van Lèze en wat verder de eetwareenzaak van Anna Bousse. De eerstvolgende zaak was de beenhouwerij van Remy Buyse en op de hoek van de Sint-Franciscusstraat bevond zich de grote tapijt- en draperiewinkel van Aimé Borrey.

De volgende hoek was café "'t Patijntje" en verder hadden we de linnenzaak van Fikke Vroome. De man heette Charles Boens en ze vormden het ouderpaar van de letterkundige Daan Boens. De laatste hoek werd gevormd door het café-restaurant "'t parapluïje" bij Van Massenhove.

Aan de overzijde van de Nieuwstraat hadden we op dat punt, tussen de Kapucijnensstraat en de Franciscusstraat de nu verdwenen vleesmarkt. Dit was een merkwaardige inrichting die er uitzag als volgt: *Evenwijdig met de Nieuwstraat hadden we twee langgerekte gebouwen die gescheiden waren door een straatweg. Ieder gebouw was langs zijden verdeeld in verkoopstanden. Achter het tweede gebouw lag nog eenzelfde doorgangsweg met aan de noordzijde nog één rij winkelruimten in een gebouw dat aanleunde tegen de achtergevels van de huizen in de Cirkeisstraat en een zijgevel van een huis in de Kapucijnensstraat.*

Iedere verkoopruimte had een breedte van ongeveer drie meter. De zijwanden waren bezet met ceramiektegels. De vleesverkopers werkten tamelijk gegroeped: een groep zwijneslachten, rundvleesverkopers, verkopers van kippen en konijnespecialisten.

De twee straatwegen waren voor het verkeer gesloten zodat we ze kunnen beschouwen als de voorlopers van de huidige winkelstraten. Ze waren ongeveer zes meter breed. Buiten de marktdagen werden ze afgesloten door twee grote ijzeren hekpoorten die langs weerszijde geflankeerd waren door twee kleine poortjes die toegang gaven tot de stoepen. De kopers waren aan de voorzijde van de verkoopruimte afgeschermd tegen de regen door platte afdaken. De gebouwen zelf waren op de uiteinden versierd met elegante klokkenstorentjes. De afgesloten straten werden gebruikt om wagens, volgeladen met marktkramen, veilig te stellen tot de volgende marktdag.

Nu staan we op de Oude-Mijnplaats of Goedmarkt van Oostende die aan de straatzijde strekt tot aan de blinde muur waar eertijds een waterplaats te vinden was. Vanaf de Schippersstraat tot aan de visserskaai waren er toentertijd nog maar weinig handelszaken. Op de hoek van de Schippersstraat was er tijdelijk een behanger, Bracx. Dan volgden enkele gesloten huizen om vervolgens eerst te belanden aan de herberg van Julien Dedrie of "de schamateur" zoals wij hem noemden. Viskoper Frans Cloet woonde daarnaast. Het was tevens herberg. Verder hadden we dan weer een herberg en garnalenhandel van Medard Lingier-Burke.

² Grootmoeder Koen Verwaerde, zie "Louis, l'Aveugle de l'Estacade" – tijdschrift 'De Plate', jaargang 29 – nummer 5 – mei 2000.

Na gehoord te hebben hoe laag de levensstandaard was van de kleine man in het visserskwartier zult u zich wellicht afvragen hoe het komt dat aldaar zoveel handelszaken gevestigd waren. Nu moet u weten dat deze handelaars niet hoofdzakelijk leefden van de afzet aan de omringende gemeenschap maar dat ze ook leverancier waren van hotels en spijshuizen in de stad.

De verdwenen Vleesmarkt.

Ik heb reeds verteld dat de gewone mens niet gebukt liep onder een minderwaardigheidsgevoel, maar nu moet ik eraan toevoegen dat de welstellende zakenlui omgingen met hun minderbegoede geburen als met hun gelijke en dat het hun niet onbekend was dat deze zeer op hun eer en fatsoen gesteld waren. In hun armoe waren ze erg mededeelzaam tegenover hun lotgenoten en zelfs dan vermeden ze de indruk te verwekken dat ze iemand hulpverleenden.

Ook onze winkeliers speelden soms dat spelletje mee. Omdat ze erg nauw toekeken op de goede faam van hun zaak zouden ze zeker geen producten verkocht hebben die er niet meer te fris uitzagen. Ze waren goed geplaatst om te weten waar er armoe heerste in de buurt, en liever dan het voedsel te laten verrotten en weg te werpen werd het nog tijdig aan minderbedeelden overgemaakt, zelfs grote hoeveelheden aan één enkele mens want ze wisten dat het overtollige wel zijn weg zou vinden.

De winkelier pakte die zaak dan ook heel diplomatisch aan en zegde zo terloops: *“zeg, Marie, ‘k zou iets willen vragen. Met die dagen heb ik meer opgedaan voor mijn hotels dan nodig was en als ik dat laat liggen zou het kunnen slecht worden. ‘k Zou hartzeer krijgen moest ik dat schoon eten moeten wegsnijten. Doe mij een plezier en neem het mee, dat het van onder mijn ogen is.”* Waarop Marie antwoordde: *“Bah, waarom niet, als ik u daarmee een plezier kan doen is het graag gedaan.”*

Marie was natuurlijk erg tevreden met haar buit maar ze zei toch geen duizend keer “merci” want ze was ervan overtuigd dat ze zich verdienstelijk had gemaakt tegenover de winkelier. Ze had natuurlijk te veel voor zichzelf en de marchandies moest snel verbruikt worden. Dus zocht ze onmiddellijk een andere huisvrouw op, geladen met een volle kabas, en daar ging het als volgt: *“kijk Spance, ik heb daar een poosje gekregen maar ‘t is te veel voor ons. We hadden er nog wat staan en we zouden het niet kunnen goed eten. Een mens kan dat toch niet laten slecht worden, is ‘t nie waar?”* Spranse gaf geen krimp en antwoorde op de meest natuurlijke toon: *“Wel, dat is juist gepast. ‘k Ging toch binnen vijf minuten naar de winkel. Ik zal het wel kunnen gebruiken want we moeten nie leuren met ‘t eten de dag van vandaag.”*

We leefden zeker te midden van een gevoelige, maar opvliegende bevolking en de buitenstaander diende goed op te passen om niemand te kwetsen want dan waren de gevolgen niet te overzien.

Zo gebeurde het in 1926 dat onze munt werd gestabiliseerd. In de vreemde werd in Belga's gequoteerd:

100 Guldens =	288	Belga's
100 Reichsmark =	170	Belga's
100 Franse franken =	28	Belga's
1 pond-Sterling =	38,80	Belga's

Onze munt stond zeer laag.

Een Engelse kruiser liep Oostende binnen en de matrozen van het schip lieten het hier niet aan hun hart komen. Onder invloed van de drank werden ze overmoedig en ze zouden eens de spot drijven met onze arme Frankskens. In een café langs de Vindicatievekaai stak een der matrozen zijn sigaret aan met een briefje van twintig frank en dit voor de ogen van enkele vissers en vislossers. Slecht bekam het hem en er volgde een gevecht. Engelse neuzen en kinnebakken liepen pardoes tegen Oostendse vuisten en de gevolgen lieten zich voelen. De Engelse kruiser kon niet op de voorziene tijd uitvaren omdat een deel van de bemanning in het hospitaal lag.

Denk nu niet dat onze mensen dienden geschuwd te worden. Niets is minder waar. Hoe dikwijls zeggen we zelf niet: "Die verdient een goed pak slaag", maar onze opvoeding weerhoudt ons van geweld daden. De visser is openhartig en drukt zijn gevoelens minder uit in woorden dan wel in daden. Ze hadden zelf een tedere verering voor de Grijsse Zusters uit de Cirkelstraat, waarvan het klooster gelegen was naast de kapucijnenkerk.

Dit had wel zijn reden want die kloosterlingen zetten zich volledig in om veel menselijk leed van ons volk te verzachten. Hun verrichtingen bestonden niet alleen uit huisbezoeken. Op elk uur kon zich naar het klooster begeven om er kwetsuren, zweren en andere onaangenaamheden te laten verzorgen. Tanden kon men er ook laten trekken, maar dit gebeurde dan door dokter Mercier, zonder verdoving. Al dit menslievend werk gebeurde kosteloos en men was steeds welkom. Waarschijnlijk vindt u dit niet zo bijzonder, maar kan u zich voorstellen dat dergelijke gemeenschap zo eigen is aan een volk dat kleine jongens en meisjes, zonder hun ouders vooraf te verwittigen, die nonnetjes gingen raadplegen om zich te laten verzorgen, en dat zusterkens en kinderen dit als de gewoonste zaak van de wereld beschouwden?

Ik ben akkoord dat we nu betere tijden doormaken, maar ik weet zeker dat iets wat veel dieper in de mens lag, verloren is gegaan.

\$\$\$\$\$\$\$\$\$

Laten we even een kleine wandeling maken op een marktdag.

Op de oude mijnplaats was de goedmarkt, zoals ik reeds zegde, maar benevens 'ellegood', linten en knopen werden aldaar allerlei snuisterijen aan de man gebracht. Er was daar een vijfhoekige stand met wijde, lage bakken zaagmeel waarin allerlei klatergoud was uitgespreid. De mensen konden daarin uitzoeken wat hen bekoorde en tegen een heel lage prijs in hun bezit krijgen. De stand is spreekwoordelijk geworden, maar dan op een venijnige of plaaggeestige manier. Wanneer een persoon een mooie ring, borstspeld of halsketting droeg, had men de gewoonte te zeggen: *"Is zeker è 't wadde uut 't zagemu!"*. Het was niet allemaal kwaad bedoeld, maar men kon het aanvaarden zoals men het wilde.

Op de groentemarkt had men naast het voornoemde "paraplufje", dat drukbezocht werd door de boeren uit het ronde, de fotograaf De Soutter. Dan volgde een grote open ruimte die door een muur en een brede schuifpoort was afgezet. Deze plaats liep door tot in de Franciscusstraat en was aldaar voorzien van eenzelfde afsluiting. Daarbinnen hield men hoofdzakelijk markt voor potten en pannen. Het volgende gebouw was een kruidenierszaak en dan hadden we de "Valentino". De naam van deze danszaal zal wel afgeleid zijn van deze van Rudolf Valentino die toen een door de vrouwen verafgode filmvedette was.

Hiernaast hadden we de bakkerij van de Bouvere, gespecialiseerd in het bakken van 'paardebrood'. De Groentemarkt vormde een goede bron van inkomsten voor deze bakker daar iedere groentenboer in die tijd nog zelf met paard en kar zijn waren naar de markt bracht. Op de hoek van de Dwarsstraat hadden we nog de herberg van Looontiens.

Keren we hier terug naar de Nieuwstraat om vandaar in de richting van de Grote Markt te trekken. Op de hoek van de Kapucijnensstraat was de beenhouwerij van Lanoye met daarnaast de confectiezaak "De Katte. Dan volgde de meubelwinkel van Poupaert, de stove-winkel van Lescauwat en de charcuterie Dierckx (Fournisseur de la cour). Vervolgens kregen we de tabakswinkel van de gezusters Janssens, bekend voor hun sigaretten "Pom-Pom" waarover de jongens zongen: *"Rook de sigaretten Pom-Pom, è kwartje voor è hêële wagon!"*. Naast de gezusters Janssens was een snoepwinkel van de familie Decoo en op de hoek van de Grote Markt was de grote ijzerwinkel van Royon.

We nemen nu de overzijde van de straat en herbeginnen bij de Groentenmarkt. Eerst wil ik nog melden dat op deze markt, richting Kaaistraat slechts één renderende zaak was en wel “De Gouden Klok”, die bekend was voor haar plechtige-communiekleren. Daarnaast was nog de “Criée” waar fruit en groenten per opbod verkocht werden in het groot en half-groot.

We vertrekken dus op de hoek van de Breidelstraat, door de Oostendenaars “tussen de twee markten” genoemd. Hier was de beenhouwerij van Everaert, met hiernaast de kruidenierszaak van Farasyn-Callemeyn die we gewoonlijk “Callemings” noemden. Verder hadden we ook een breigoederenzaak die ook naar een van de twee vorige namen luisterden. Nu volgde nog een beenhouwerij, en op de hoek van de Kerkstraat was een kleine herberg gelegen.

Zo zijn we beland op de Grote Markt waar allerlei gebeurtenissen plaats vonden en op marktdagen zich verschillende toneeltjes afspeelden, wat nu ook nog het geval is. Wie wel verdwenen zijn, dat zijn de verschillende liedjeszangers. Deze mensen wisten ieder mee te slepen om in koor te zingen. Daartoe verkochten zij blaadjes met de tekst en gaven vervolgens zangles. Achteraf konden de klanten dan zelf thuis zingen dat het kletterde.

Na de eerste wereldoorlog kwamen in de tekst nog de laatste gruwelijke moorden aan het bod maar ook de heldendaden van de frontsoldaten werden niet vergeten. Tussen haakjes gezegd= Er waren gedurende de oorlog 14-18 enkele bengels die hier een hond uitstuurden met een bordje aan de staart vastgebonden waarop geschreven stond: *“Waar gaat gij, lelijke hond?”* het antwoord was: *“Naar het front – Met de keizer aan mijn kont!”*.

Maar van de liederen die op de markt gezongen werden ging de voorkeur naar de tranige gevallen: van een onschuldig wicht dat er bedrogen uitkwam en zich liever van het leven beroofde dan de schande te moeten dragen. Het was soms zo erg dat de zakdoeken boven kwamen en wie geen had wreef maar met de hand effenaf de tranen uit de ogen. Het was werkelijk niet om mee te lachen want bloed en tranen vloeiden letterlijk uit de tekst. De liederen vonden dan verder hun weg in een of ander gezelschap, meestal in een herberg waar men zijn verdriet met een groot pot vatbier kon wegspoelen.

\$\$\$\$\$\$\$

De bewoners van het visserskwartier hielden er aan hun heiligen te vieren maar sinterklaas zal wel blij geweest zijn dat zijn naamdag tijdens het sprotseizoen viel. Zoals ik heb gezegd werd alsdan een goede stuiver verdiend en keek men niet zo nauw op de uitgaven.

Reeds enkele weken voor de grote dag aanbrak kon men na de schooluren bijna geen moeders of kinderen thuis vinden maar men kon ze wel tegen het lijf lopen indien men in de Kapellestraat of op de Grote Markt wandelde. Hun tocht ging regelmatig naar Callemings tussen de twee markten of Sevenants in de Kaaistraat die gekend waren om hun suikergoed. Verder trokken ze naar de Bazar op de Grote Markt die gelegen was op de plaats waar later de “Kerlinga” werd opgetrokken. Vandaar ging het naar de kleine Bazar (de l’yser) in de Kapellestraat en de grote Bazar (Parisienne), wat verderop in dezelfde straat. Men zette de wandeling verder tot aan de speelgoedwinkel die gelegen was tegenover de cinema Moderne om dan af te zakken naar Plovier(tjes) waar Sint-Niklaas geduldig stond te knikken naar de kinderen die voor het uitstalraam steeds maar vroegen of ze veel zouden krijgen.

Ook ik heb daar staan roepen en kreeg een bevestigend antwoord op mijn vraag. Ik heb echter moeten ondervinden dat die heilige man ofwel kort van memorie was ofwel niet zo betrouwbaar was als hij mij werd afgeschilderd, want meestal waren mijn klaasgeschenken maar erg teleurstellend. Ik kreeg nooit datgene wat ik gevraagd had, en ook veel minder.

Bij ons in de herbergen en kleine kruidenierszaken had men een soort gokspel uitgevonden ter gelegenheid van Sinterklaas. Een vijftal chocoladefiguren van verschillende grootte werden als prijzen uitgelooft en een genummerde lijst lag ter beschikking van de spelers. Naast een der nummers kon men zijn naam schrijven mits inleg van een bepaald bedrag. Men kon natuurlijk zoveel nummers op zijn naam nemen als men wilde. Bleef de loting te lang uit en werd men ongeduldig dan was men genegen steeds meer nummers bij te nemen of de rest van de lijst in te vullen. Mogelijk had je ook dan nog geen prijs maar er bleef de troost dat uw ongeduld geblust was.

\$\$\$\$\$\$\$\$\$

De ster spelers waren: Wieske Ghys, Hilda t Seyen, Jeanne Berodes en de gezusters Immers. Bij de mannelijke spelers: Fritz Vaerewijck, Adolf Denis en de zeer populaire Jan Immers. Ze speelden: "Peer de Koster", "De dochter van de Tambour-major", "De levende brug" en ook "De gebroedres

vormden zeker een dankbaar publiek. Tijdens het weekeinde hadden de mensen toch een voorkeur voor de "Scala" die gelegen was op de 'Hertramp', niet te verwarren met de Scala die later op de hoek van de Van Iseghemlaan lag en die in die tijd nog "De Helder" noemde. In de Scala werden hoofdzakelijk operettes vertoond door het Brussels gezelschap van de Folies-Bergère. De parterre- en orkestzetels waren omgeven door loges. Achter deze loges lagen wandelgangen die bestemd waren voor rechtstaande toeschouwers. Er was nog een eerste en tweede balkon en geheel bovenaan lag nog het "kiekenkot", dat elders "De uil" wordt genoemd. Mensen uit het visserskwartier trokken ook naar de Scala, eenvoudig maar proper gekleed, en hier en daar was er toch één die op zijn klompen naar binnen trok. Maar ze vertoond met groot orkest vergezeld van geluidseffecten in de zaal zelf.

Soms kwam er een hoogtepunt waarvoor heel de stad storm liep. Dit was ook het geval toen "De botentrekkers van de Wolga" werd vertoond en Berten Lusyne het Volga-lied zou zingen telken kere dat er aan de boot werd getrokken. De geluidsfilm was nog onbekend en zoiets maakte indruk op de mensen. Dat hebben we nog meegemaakt toe in de nieuwe cinema Forum "Ben Hur" werd

zo ver dat men de naam Sebastiaan verving door "*De bonsoir-en-mercistate*". meezongen: "*Bonsoir en merci, merci go nu mo no ruuste, scheur nu mo je puuste*". Het kwam zelfs afloop van de vertoning speelde Pros Boussey dan op de piano: "*Bonsoir et merci*" waarbij velen de gang van de Bastiaan, de volgende zondag of donderdagmiddag, reeds vol met jongens. Na volgende week om het verder verloop te kennen. Een uur voor er kaartjes uitgereikt werden stond Gezien op het einde de spanning ten top gedreven was verlangde men reeds dadelijk naar de had, dan met wat geluk een goed komiekje en dan volgde de episode waarvoor men gekomen was. Men kreeg bijna nooit een volle film te zien. Eerst filmden een paar filmpjes waar men niets aan

als de redders in aantocht waren ging een langgerekt geschreeuw door de zaal: "*De goe - je-e-e*". dan ook steeds een gebul en getier onder het publiek dat de historie intens meeleefde, en steeds begin van de volgende met wat geluk en een draai en een haal en een draai er weer bovenop geraakte. Er was het einde van iedere aflevering, die wij "episode" noemden, duchtig in de penarie zat maar aan het zelfs 24 afleveringen. Eindeeloos was de serie met superman "Speed" (Charles Hutchinson), die bij cinema was heel populair want daar speelde men films die bestonden uit 8, 12, en in den beginne de spijzsaal was de cinema gelegen. De toegang verkreeg men via een wijde, diepe poort. De de grote binnenkoer zodat men geen omweg diende te maken om de turnzaal te bereiken. Boven Neste-gennootschap. De gelagzaal van deze inrichting lag in de Sebastiaansstraat en liep door tot van de marktijd. Boven de stallingen was de grote turnzaal gelegen van de turnafdeling van het Van Deze afspanning diende hoofdzakelijk om de paarden van de marktarmers te stallen voor de duur ter gelegenheid van de oktoberfoor een circus te plaatsen met de woonwagens erbij.

Serruyslaan. Hier kwam men op een binnenkoer met stallingen er rond. Er was ruimte genoeg om bioscoop maakte deel uit van een complex met afspanning waarvan de ingang lag in de Hendrik kletterde. En tenslotte hadden we cinema Sint-Sebastiaan in de straat met dezelfde naam. Deze wezen. Onder invloed van deze films werd er door onze jeugd met stokken geschermd dat het jaar later, De Graaf van Monte-Christo, De wandelende jood, Hendrik de Vierde, Surcouf, De twee oorsprong. Maar het waren toch goeie, want de titels logen er niet om: De drie musketiers, Twinlig maken. In de cinema Pathé werden ook episode-films gespeeld maar dan alle van Franse omgebogen en het is verwonderlijk te zien hoe men met fatsoenlijke woorden een vuil liedekje kan cinema Pathé, ge weet wel, "van de meisjes maggen mee". Het liedje werd naar Oostendse trant komieken die als figuur zo vies waren als Lambik en Tante Sidonie. In de Langestraat was dan de werd later gebouwd. Hier was de specialiteit films met Doublepatte en Patathon, twee Deense overdag niet werkten en hier de tijd kwamen verdrijven. De cinema Moderne, in de Kapellestraat, speelde men hoofdzakelijk Cow-Boyfilms. In de namiddag kon men er veel vislissers aantreffen die beschilderd met enorme exotische zichten van de Nijl, de Pyramides met de Sfinx, ... In de Palace een brasserie. Verder in de straat was de nog niet verbouwde Palace. Hier waren de muren hadden we de Royal, vooraan in de Weststraat, die tamelijk vlug verduwen om plaats te maken voor

Degraeve". Naar het schijnt leefde toen nog de familie van de Degraeve's. Ze gaven echter de toelating het stuk op te voeren omdat in het verhaal de gebroeders eigenlijk als martelaren werden voorgesteld.

Ik vertelde dat onze mensen een dankbaar publiek vormden en dat is zeker niet gelogen. Soms beleefden ze de perikelen van het stuk zo diep dat ze zich werkelijk kwaad maakten op de schurk van het verhaal. Men had de meeste moeite om enkelen te laten begrijpen dat deze mens slechts een rol vertolkte en in wezen een hele brave man was die geen vlieg zou kwaad doen. Zelfs toen ze tot rede waren gebracht spraken ze nog over "*die Niewèèrt*". Als het niet te laat was na de vertoning ging het kaaievolk nog een zak frieten kopen in hun eigen omgeving. Aan de "Hooizolder" in de kaaistraat stond de frietkar van Verleye, aan "Het Keuntje" bij de vissemarkt stond zijn broer Medard Verleye en aan de "Valentino", op de groentemarkt kon men zich laten bedienen door Wardje Gezelle.

Er is al eens beweerd dat er voor de eerste wereldoorlog geen frietkarren waren te Oostende en dat men dit had vastgesteld aan de hand van de rekendiensten van de stad. Ik ben goed geplaatst om het tegendeel te bewijzen en dit met feiten die ik me wel zelf niet herinner, maar die ontelbare keren door mijn ouders aangehaald werden. Daarom hier een voorbeeld: *Op 6 oktober 1914 stond mijn vader Wardje Gezelle met frieten aan "Het blauw kasteel" op het vissersplein. Dat is het gedeelte tussen de Cadzand- en de Bonenstraat. Wijzelf woonden daar vlakbij in het "Preekstoeltje" zoals ik heb verteld. Op die bewuste avond is mijn oom Dewaele (Errewitje) mijn vader komen vragen of hij er zin in had mee te vluchten naar Engeland. Vader heeft dadelijk zijn wagen binnen gestoken in de ruimte die gelegen was onder onze woonplaats. De geschilde aardappels en de vetpot hebben ze meegenomen aan boord en daar hebben ze frieten gebakken voor de mede-vluchtelingen. De overtocht geschiedde met de sloep O.47 van reder Hamman.*

Dit bewijst dat er wel degelijk frietkarren waren voor 1914. Mijn vader was dan nog geen pionier want in zijn jonge jaren was hij knecht bij het echtpaar Verleye, in de Schipperstraat, die de ouders waren van het eerder vermelde broederpaar. Daar heeft mijn vader het idee opgevat zelf eens zijn kans te wagen. Wanneer in de stadsrekeningen daar niets over te vinden is, dan is de reden eenvoudig: er diende naar alle waarschijnlijkheid nog geen standgeld betaald te worden. Een andere verklaring is er niet.

Gezien ik mij in de Schipperstraat bevindt meen ik dat het een goede gelegenheid is om enkele bijzonderheden over deze straat op te sommen.

Op de hoek van de Cadzandstraat was een huis dat naast de school gelegen was en die men "De Morre" noemde. Naast de school was de "Bien-faisance" en dan een puinhoop die later werd opgeruimd om de kleuterklassen van de "Marie-Joséschool" op te trekken. Deze lokalen hebben gediend om later de visserijschool uit te breiden.

De "Marie-Joséschool" was een stadsmeisjesschool, in de volksmond beter gekend als "De school van Madame Moreau". Deze mevrouw heb ik persoonlijk nooit gekend maar in mijn tijd waren mevrouw Sacré en juf Cardon (Mamsel Karton) graag geziene personen.

De Van Neste-school was een grote school voor jongens die uitgaaf in de Franciscusstraat. Daar was ook de eerste stedelijke visserschool gevestigd die onder leiding stond van de heer Boehme. Later kreeg hij steun van de piepjonge heer Callant gezien het leerlingenaantal steeg. De leerkrachten voor het gewoon onderwijs waren: Bestuurder Valentijn De Keyzer. Onderwijzers Patfoort, Caron, Cambron, Vanhoutte, Alleman, Foutry, Degraeve en Decock.

's Avonds kon men ook tekenles volgen, gegeven door bijzondere leerkrachten, in lokalen die zelfs gedurende de dag niet gebruikt werden daar de school beschikte over meer ruimte dan ze werkelijk nodig hadden.

Verderop lag de bakkerij van Ch. De Visscher, naast de hoek van de Nieuwstraat waar de winkel van Raymond Boeydens was. Tussen de Nieuwstraat en de Cirkelstraat lagen volgende handelszaken: De bakkerij van vader Boeydens, de kolenhandelaar Lantsweert, de schilder Tone Vermeulen en dan Verleye. Ook was daar nog de herberg "In de Congo", waar men witsel en zand kon kopen. Het zand werd aangekocht om de vloer te bestrooien en het witsel om de muren van de woonvertrekken te witten. In de beenhouwerijen werd zaagsel gestrooid in plaats van zand.

Daartegenover lag het grootste gedeelte van de schippersstraat nog in puin. Het waren de huizen die hun voorgevel hadden op de Oude Mijnpiaats. Slechts een paar huizen, tegen de Nieuwstraat, waren recht gebleven: Het eerste was een herberg waarop men nog "Ch. Monteny – kleermaker" kon lezen. Deze persoon woonde op dat ogenblik verder in de straat en was de vader van Fernand (de Witten), Rigobert en Nora, een lief blondje, die later gehuwd was met Katter die jarenlang een confectiezaak heeft uitgebaat aan de Alfons Pieterslaan.

Maar om bij de scholen te blijven: De leerkrachten spanden zich in om buiten de scholen nog ten dienste te staan van het jonge volkje. Zo werd door hen een kring gesticht voor opvoedende ontspanning die de naam kreeg van "Nu voor later" en waarvan de leden in de volksmond de "Nuveloaters" genoemd werden.

De donderdagnamiddag was er toen geen school en de kinderen die niet in de mogelijkheid verkeerden de matinee van de cinema Pathé, tegen de prijs van 0,35 frank, bij te wonen, konden altijd terecht in de vertellingschool. Deze school werd gehouden in het lokaal "Plessens" in de Christinastraat, tussen de Oost- en de Witte Nonnenstraat. De bovenzaal was ingericht als voordrachtzaal en men kon er ook een stukje toneel spelen.

Over de oude kinderspelen hoef ik niet uit te weiden. Daarover werd reeds zoveel geschreven door plaatselijke heemkundigen. Een kleine anekdote wil ik toch vertellen. In die tijd werden ter gelegenheid van het plechtige kommuniefeest veel kinderen gekleed, hetzij door de katholieken, hetzij door de liberalen. Aan hun strikje kon je zien door welke partij ze uitgeklopt waren, maar als hoofddeksel droegen ze allen een bolhoedje. Na de eerste mis en in afwachting van de hoogmis gingen de jongens de tijd doden op de Oude Mijnpiaats en ze speelden daar met de "anderwal". Op een gegeven ogenblik roept de ene, zoals het hoort "stoot'n", terwijl de andere antwoordde "Néén, j'hangt" en uit volle macht de "anderwal" weg smijt. Zijn tegenstrever vangt het projectiel op in zijn hoed met het gevolg dat de puntige anderwal voor een gedeelte door het hoofddeksel stak. Wie kent er nog de hoepel, en wie kent nog het Nederlands woord voor de hoepel? In onze tijd leerden we dat dit een "reep" was.

De tijd die wij de onzen noemen is lang voorbij. Toe hingen nog in de klassen opvoedende spreken zoals: "*Beter een lap dan een scheur*", erop doelend dat men zich niet hoefde te schamen voor een lap, wel over de scheur. De tijden zijn wel veranderd. Nu zet men extra lappen op de kleren zonder dat er een scheur bij te pas komt, en indien dit nog niet volstaat zou men nog zijn rok of broek uitrusten om er slordig uit te zien.

We hadden geen radio of televisie en 's avonds speelden we onder ander met de loto. Dat bestaat nog maar wij hadden de gewoonte de getrokken nummers met een bijnaam af te roepen, zoals: *Eén biet den hoend z'n knuttel in tweeën - vuuve is 't zoethuus van Brugge – Elve was Elléboudt ze kietten – Twaalve soepetiet – 22 de twee zwoantjes – 69 kop en Koente – 90, het hoogste getal, was Grol.*

\$\$\$\$\$\$\$\$\$\$\$\$

Op zomeravonden gingen we de stadsharmonie beluisteren op de Grote Markt. In geval van regen konden we schuilen onder het grote afdak van het stadshuis dat over de ganse lengte strekte. De muzikanten bezaten nog geen uniform maar ze droegen allen hetzelfde hoofddeksel, een bolhoed. De chef droeg een buishoed om zich van de anderen te onderscheiden.

De grootste bijval oogstten ze met hun slufferbal ofte bal populair. Dan was ieder ter been en het gelek meer op een kousenbal dan op een slufferbal. Wanneer een wals gespeeld werd vloegen bij de mensen de klompen van de voet en ze dansten op hun kousen. Op dergelijke avonden gaven de ouderen een quadrille ten beste maar wij, jongeren, dansten wals en fox-trott, scottiesen, mazurka's en polkas die nog weinig gespeeld worden op moderne danspartijen.

In mijn jeugd werd een nieuwe dans gelanceerd die een kort leven beschoren was, namelijk de "Shimmy" waarbij op een bepaald ogenblik het bovenlichaam in een versneld tempo heen en weer werd gesjut. Bij het dansen van de Shimmy was er bij de dames een gekuits te zien die in de kuise ogen van de toeschouwers niet helemaal fatsoenlijk leek. U ziet dat de GOGO-girls van vandaag

niet moeten denken dat ze het warm water hebben uitgevonden. Hun grootmoeders wisten ook al waar de hond gebonden lag maar de burgerlijke kringen waren toen schijnheiliger dan nu.

Het verenigingsleven langs de kaai was onbeduidend en waarschijnlijk was dit te wijten aan het feit dat ieder zich daar lid waande van één enkele grote vereniging, met name "De Kaaie". Daar hoorde iedereen bij. Bij gelegenheid kregen we wel het bezoek van "Les Joyeux Pierrots" ofwel "De lustige Zigomars" die in de volksmond "lustige schooiers" genoemd werden. Later zijn dan de "Cent Kilo's" met Albert en Pol Bockodt ontstaan en in de vismijn werd toch uiteindelijk een kring gesticht die de lieveling werd van de vissersbevolking, "De verenigde Vismijnvrienden", die nu (in 1977) 50 jaar bestaan. Sara van 't Keuntje behoorde tot deze kring en wist, in de stoeten die toen te Oostende uitgingen, de aandacht zo op zich te trekken dat men over haar zong in de Oostendse Revue:

*Op Sara, op een ezel, op je broer
En Sara, wat maakt hij menig toer,
D'Engelsen zeiden very nice
Die zot is zeker niet wijs,*

Kort na de stichting van de vismijnvrienden kwam de heroprichting van het gemengd koor "Het Loze Vissertje", en dit in het "Hotel de la Marine" dat gelegen was op de hoek van de Oost- en Kapellestraat. Het ware niet misplaatst hier de namen van enkele leden van het eerste uur te vermelden, met de vraag: ken je ze nog?

Jan Vanmullem – Jos Pilaeis – Ch. Chellit – I. Devriese – Bernard Goes – Louis Deschacht – Eug. Tratsaert – A. Degroote – G. Degroote – R. Danzer – Pierre Beauprez – O. Pieters – en C. Geselle.

Dit gemengd koor had reeds voor de eerste wereldoorlog ten dienste van de vissers gestaan maar de kring is nooit op de visserskaai ingeburgerd geweest. Haar werking diende wel het belang van onze vissers, maar haar werkterrein lag elders.

*'t Ostends café serveert
lekkere biertjes
met een zeer
uitgebreid assortiment
Noordzee delicatessen!*

*Visserskaai 29-30
Oostende
0489/ 981 331*

Gesloten op maandag en dinsdag, behalve tijdens schoolvakanties

Specialiteit:
verse vis!

**... met de lekkerste frietjes
van Oostende**

Gesloten op maandag

ALBERT 1 PROMENADE
8400 OOSTENDE
+32 (0)59 443 506

BAR
ON THE SEAFRONT

CAFÉ
OP DE ZEEDIJK
BAR
SUR LE FRONT DE MER

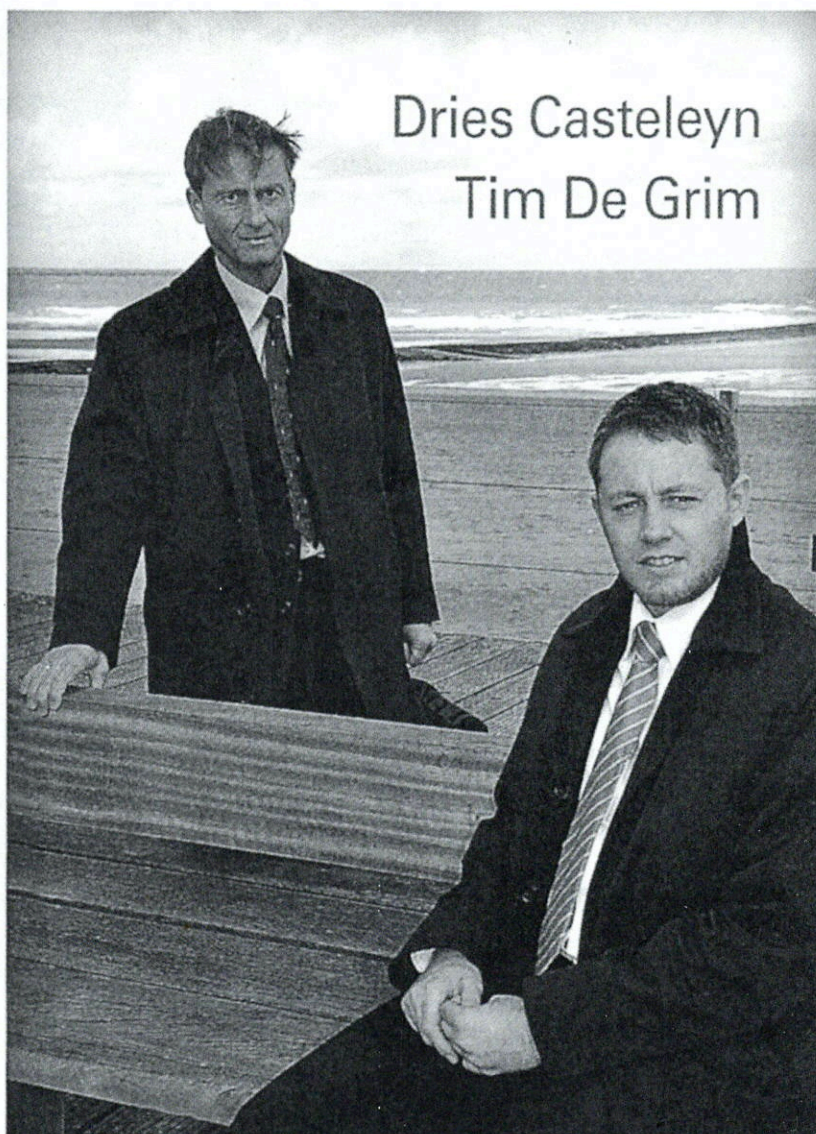

NIEUW - NOUVEAU - NEW

Jeopold
CAFÉ

WINKEL

Torhoutsesteenweg 160 - 8400 OOSTENDE

FUNERARIUM

Torhoutsesteenweg 173 - 8400 OOSTENDE

T 059 44 80 84

www.uitvaart-oostende.be